Пщэдей Хэкум и хъумакічэм и махуэщ!

Nº21 (24.615)

КъБР-м и Ізтащхьз Кіуэкіуз Казбек Хэкум и хъумакіуэм п махіам шейхіа п хэйэхэй

Къэбэрдей-Балъкъэрым щыпсэухэу пщІэ зы-

Сынывохъуэхъу Хэкум и хъумакІуэм и махуэмкІэ! Нобэрей махуэшхуэр ди къэралым и армэмрэ флотымрэ я хахуагъэм и тхыдэм и нэщэнэщ. А ма-хуэм дэ гушхуэныгъэ тхэлъу, пщ!э яхуэтщ!у дигу къыдогъэкlыж Хэкум и щхьэхуитыныгъэмрэ щlы-налъэр зыми и унафэ щlэмытынымрэ лlэщlыгъуэкіэрэ щіэзэуа ди зауэліхэр. Фіыщіэ мыухыж яхудощі Хэку зауэшхуэм хэта-

хэм. Дэ зэи тщыггэупщэнукъым ди къэралри дуней псори бий гущ!эгъуэншэм къезыгъэла ди нэхъыжььф!хэр. Абыхэм я л!ыгъэр, л!ыхъужьыгъэр, хахуагъэр Хэкум худи!эн хуей лъагъуныгъэ гъунэншэм, дэтхэнэри хэкупсэ нэсу зэрыщытыпхъэм и щапхъэ сытым дежи тхуэхъунуш.

щапкъз сытым дежи тхуэхыунуш. Нобэ дзэ къулыкъур щыхь пылъу езыхьэкіхэми пщіэшхуэ яхудощі. Си гум къыбгъэдэкіыу сохъуэхъу дзэ јузху хэхам хэту Хэкум и шынагъуэншагтээр, абы и къэкіуэнур ліыхъужыстээ яхэлъу зыхъумэ зауэліхэм. Абыхэм яхэтщ Къэбэрдей-Балъкъэрым и къчэ хахуэхэр.

Дэ дрогушхуэ абыхэм я зэф эк ым ик и догугъэ ТекІуэныгъэр къахьауэ зэман гъунэгъум къагъэгъэзэжыну.

Узыншагъэ быдэ, зэгузэпэщыгъэ, ехъулгэныгъз фијэну сынывохъуэхъу.

Ди республикэм и къалащхьэм и гъуэгухэм ціыхухэр къыщрашэкіыну трагъзувэ-нущ «СІТҮМАХ 9», «Вектор NEXT 8.8» автобусыщІзу 44-рэ. Ахэр дыгъуасэ къалэм и автопаркым иритащ КъБР-м и Іэтащхьэ Кіуэкіуэ Казбек.

А ІУЭХУМ пэщіэдзэ хуэхъуащ Москва и ВДНХ-м щекјуэкі «Урысей» дунейпсо гъэлъэгъуэныгъэ иным Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щыхухаха и пліанэпэшхуэм видеозэпыщіэныгъэкіэ зэхуэсыр къыщызэіузыха, УФ-м транспортымкІэ и министр **Савельев Виталий** и къэпсэлъэныгъэр. ГуфІэгъуэм хэтащ КъБР-м и Парламентым и Унафэщ Егоровэ Татьяна, КъБР-м и Правительствэм и Унафэщ Мусуков Алий, КъБР-м транспортымрэ гъуэгу хозяйствэмкіэ и министр **Дыщэкі Аслъэн**, Налшык къалэ администрацэм и Іэтащхьэ **Ахъуэхъу Таймураз**, транспорт

Івнатізхэм я ліыкіуэхэр. «Жылагъу» транспортыр зэпыу имыізу, тэмэму лажьэмэ, ар къалэм щекіуэкі гъащіэм, Іуэху куэдым я тегъэщіапіэфіш. Урысей Федерацэм и Прези-дентым, Правительствэм гулъытэшхуэ хуащІ жылагъуэ транспорт ІэнатІэм щІыналъэхэм зышегъэужьыным. Абыхэм я унафэхэм япкъ иткіэ, дызэрыт илъэсым къриубыдэу иджыри

Гъуэгухэм автобусыщІэхэр тоувэ

транспорт мини 7-м щІигъу яІэрыхьэнущ щІыналъэхэм. Ар ныкъуэкІэ

хъыбэщ, нэгъабэрейм еплъытмэ», - жиlащ Савельев Виталий, ЗэгурыІуэныгъэм и утыкум

къекІуэлІахэм захуигъазэу. Абы фіыщіэ яхуищіащ транспорт іэнатІэм и лэжьакІуэхэу зи къа-

лэнхэр хьэлэлу зыгъэзащІэхэм. Автобусхэр республикэм зы-Іэригъэхьащ «ГъуэгуфІ шына-гъуэншэхэр» лъэпкъ проектым

ЩІыналъэхэм къриубыдэу, зегъзужьынымкіэ фондым казначейскэ кредит хэхауэ сом мелуан 400-м нэс къыщи-

щтэри. КъБР-м и Іэтащхьэм автобусхэр паркым щритым жиlащ транспорт ІэнатІэм и лэжьапрактыри тульыта зарагъуэтынур. «Да деліаліануш фи лэжьы-гъэм хуэфэщэн улахуэ зэры-хуэдгъзувыным, социальна и лъэныкъуэкіи даlапыкъуэгъу дыхъунущ. ЩІыналъэр иджыри хуэныкъуэщ транспорт куэд. Абыи долэжь. Ахэр зыІэрыд-гъэхьэмэ, лэжьапіэ Іэнатіэщіэхэри щыіэнущ. Заужьынущ абыхэм епха Іуэхущіапіэхэми», - къыхигъэщащ Кіуэкіуэ Казбек и псалъэм

АвтобусыщІэхэр къызэгъэпэщащ кондиционерхэмкlэ, зи узыншагъэм сэкъат иlэ цlыхухэм хуэщіа дэкіуеипіэхэри тіы-сыпіэхэри иіэщ. Гъуэгупщіэри нэхъ тыншу щыпхуэтынущ абы, шофёрыр умыгъэпІейтейуэ.

(КІ эухыр 2-нэ нап.).

Гъуэгухэм автобусыщІэхэр тоувэ

(КІзухыр ПэшІэлзэр 1-нэ нап

«Транспортыщіэр къэралым и щіыналъэхэм яльоіэс УФ-м и Президент Путин Владимир абы ехьэліауэ ищіа унафэ щхьэхуэм ипкь иткіэ. Ахэр догъэзащія, гъуэгухэр ээгъэлэщыжыным, уэздыгьэхэр фірдээным, къзувыіэпіэхэр зыхуей хуэгъэзэжыным елья экалэжынгьэхэм ящіыгъуу, - жиіащ Кіуэкіуз Казбек. - Автобусхэр къэтщухун папщіэ къэтщта кредитыр ильэс 15-м тещіыхьащ. Нэхьыщхьэращи, абы процент техьэркъым. Иджыри ди мурадщавтобусьщізу 100 хуэдиз къэтщэхун, Налшык и автопаркым техникэ зэмылізужынгыузу 70 иіэщ. Ціыхухэр къешэкіынымкіз іузхур къызыхуэтыншэу зэфізха хэун папщіз, уней хьэры-чэтыщіяхори абы къыхэдгъэхьэнкіз хъунущ. Паркым и транспортым хэдгъэхъуэнущ автобус зэпэщхэмкіз. Гульытэ хэха хуэтщіынущ къалащхьэм и Белая Речкэ, Кэнжэ, Александровкэ хьэблязэм».

лахам». Автобусыщізхэр республикэм къызэрыізрыхьамкіз щіыналъэм и ізтащхьэм апхуэдзуи фіыщіз хуищіащ УФ-м Транспортымкіз и министерствам, ізнатізм щіыпізхэм зыщегъзужьыным абы гульта зарышьмуащіым пація

министерствэм, Ізнатізм щіыпізхэм зыщегъэужьыным абы гулъытэ зэрыщыхуащіым папщіэ.
Ціыху 77-рэ зэрыхуэ «СІТУМАХ 9», ціыху 65-м нэсым тещіыхьа «Вектор NEXT 8.8» автобусхэр куэд дэмыкіыу гъуэгухэм техьэнуш. Абыхэм лэжьэн щіадзэмэ, шэч хэмылъу, ціыхухэр къешэкіыным епха Іуэхухэр ефіэкіуэнущ, гъуэгухэри нэхъ шынагъуэншэ хъунущ.

Прохладнэрэ Сэрмакърэ къыщызэІуах

«Егъэджэныгъэ» лъэпкъ проектым ипкъ иткіэ школыщіэ къыщызэіуаха Прохладнэ, Сэрмакъ къуажэхэм щыпсэухэм ехъуэхъуащ КъБР-м и Іэтащхьэ Кіуэкіуэ Казбек.

1958 гъэм яухуа, сабии 175-рэ фІзкІа зыщІэмыхуэ школым еджакІуэ 250-рэ екІуалІзу щытащ нобэр къыздэсым. ШколыщІзм щІзхуэнущ еджакІуэ 275-рэ. Прохладнэм дащІыхьа, Пушкиным и цІэр зезыхьэ школ №9-р яухуэну унафэ щашІар 2021 гъэрщ, КІуэкІуэ Казбек Прохладнэм щыщыІам щыгъуз. УхуэныгъэщІэр 1960 гъэм ящІауэ щыта школыжьыр здэщытам деж щызэфІагъэуващ.

- Школыщізхэр дымыухуэнкіз ізмал иізтэкъым. Школитіри егъэджакіуэхэмрэ къыщіагъэкіа сабийхэмкіз цізрыіуэу къокіуэкі. Щізныгъэліхэр, дохутырхэр, къэрал къулыкъущізхэр, егъэджакіуэхэр къыщіагъэкіащ а еджапізхэм. Иджыпсту а іуэхущіапізхэр зы сменэм тету лажьэу зэтраублащ. Ізмэпсымэщіэрэ унэлъащізкіз ээрагъэпэщащ. Физикэм, химием, биологием нэхъ куууз щеджэфын хуэдэу классхэр ягъэхьээыращ. Зэманым декіу спортзалхэр, лабораторэхэр, библиотекэхэр, шхапізхэр, школ пщіантізхэр яізщ, - жиіащ Кіуэкіуз Казбек.

КъБР-м и Іэтащхьэмрэ Правительствэмрэ я пресс-Іуэхущіапіэм къызэритамкіэ

Санитар транспортхэр къахуок уэ

Прохладнэ, Тэрч, Аруан, Лэскэн, Шэджэм, Шэрэдж, Эльбрус муниципальнэ центрхэм я амбулаторхэм, Налшык дэт къалэ поликлиникэхэм, Балъкъэр Ипщэ къуажэм дэт сымаджэщым КъБР-м и Іэтащхьэ Кіуэкіуэ Казбек иджыблагьэ яритащ санитар лэжьыгъэр ээрырагъэкіуэкіыну автогранспортыщізу 25-рэ. Ахэр къагъэщхьэпэнущ дэіэпыкъуэгъу псынщіэхэм-рэ икіэщіыпіэкіэ здэкіуэн хуей Іуахухэмэл апалшіа

УФ-м и Президентым и унафэкіэ ціыхухэм япэу зызыхуагъазэ медицинэмкіэ іуэхущіапіэ-хэр егъэфіэкіуэным хуэгъэпса программэм

ипкъ иткіэ, 2021 гъэм щыщіэдзауэ амбулаторэхэм, поликлиникэхэмрэ абыхэм я къудамэхэмрэ къащэхуащ санитар автомашинэ 60-м нэс. 2021 гъэм ирихьэліэу иджыри санитар машинэ 15 къащэхуну загъэхьэзыр.

шинэ 15 кващахуну заі вэльзэвін; Къинамыщіауэ, зыхуей хуэзауэ сымаджэхэм якіэлъыплъыным хуэгъэпса программэм ипкъ иткіэ бгъэіэпхъуз хъу флюорографрэ маммографрэ къащэхуащ. Куэд щіакъым республикэм а Ізмэпсымэхэр щіэту бгъэіэпхъуз хъу кабинети 9 зэрызэригъэпщрэ. «Узыншагъэр егъэфіэкіуэн» лъэпкъ проектымкіэ 2021 гъз лъандэрэ бгъэіэпхъуз хъууз апхуэдэ сымаджэ кіэлъыплъыпізу 10-м нэс къащэхуакіэщ.

ЕджакІуэхэр шынагъуэншэу кърашэкІыну

«Антарес» центрым и пщіантізм егъэджэныгъэм епха урхущіапізу республикэм итхэм автобусыщізу 11 щратащ. Ахэр яіэрыхьащ Налшык, Прохладнэ, Дзэлыкъуз, Тэрч, Іуащхьэмахуэ щіыналъэхэм я школхэм.

ФИГУ къэдгъэкІыжынщи, Урысейм ит школхэм автобустор иратыныр зи унафэр Президент Путин Владимирщ. Зэман зыбжанэ илэкІз къэралым и ліышхьэр муниципальнэ щіыналъэхэм я унафэщіхэм щахуэзам щыгъуэ, «Школ автобус» программэр адэкіи ягъэлэжьэну унафэ къащтауэ щытащ. Абы илкъ иткІз Къэбэрдей-Балъкъэрым къыІэрыхакіэщ школ автобус 231-рэ.

зи къежьапіэ

Хэкум и хъумакіуэм и махуэм ирихылізу, къэралым и щіынальэ псоми цызэхашэ зэіущіз, зэпеуэ, гьэльэгьуэныгьэ зэмылізужьыгъуэхэр. Абыхэм ящыщ зыуэ Налшык щекіуэкіащ зауэлі-интернационалистхэм яхуэгьэза пшыхь гукъинэж.

КІЫЩ Мухьэдин и ціэр зезыхьэ «Кіshev Art Ноте» унэ-музейм къыщызэхуэсат ціыху куэд: къалэдэсхэр, Налшык и къыщызэр, студентхэмрэ еджакіуэ ціыкіухэмрэ. Апхуэдэуи абы зыкърагъэхьэліащ Къэбэрдейбалъкъэрым и «Союз боевое братство» жылагъуэ зэгухьэныгъэм и ліыкіуэхэм, а Іузхущіапіэм и унафэщі Джылахъстэн Барэсбий я пашэу.

ГъуазджэхэмкІэ сабий школ №1-м уэрэд жыІэным щыхуагъасэ и къудамэм щеджэхэм ягъэхьэзырат гум дыхьэ концерт дахэ. Зауз зэманым щыІа, хэкупсэ гъэсэныгъэр зи лъабжьэ уэрэд цІэрыІуэхэр жаІащ абыхэм, пшыхым кърихьэлІа дэтхэнэ зыри дихьэхор гушхуэныгъэ къыхилъхьэу.

Налшык къалэ администрацэм и пресс-lyэхущlапlэ.

ЛІыхъужьыгъэ нэсрэ хахуагъэ инрэ зыхэлъ, захуа-гъэмрэ пэжымрэ зи гъуэгу-гъэлъагъуэ икіи абыхэм я телъхьэ лъэпкъ уардэущ адыгэхэр дуней псом игъаадын элэр дуней псом игъа щізми къызэрыщаціыхур. Пъэпкъыр зэрыщыіэрэ гъуэ-гуанэшхуэ къмкіуащ, гугъу-ехьрэ гуауз куэдрэ игъэващ, иlащ дэрэжэгъуэ щигъуэт, гу-

АДЫГЭХЭМ гушхуэ зэракіуэцылъым и щыхьэт куэд хыдо-лъагъуэ Хэку зауэшхуэм и тхыдэм. Апхуэдэ щалэ ахъырзэманхэм я щапхъэ мымащІэу хэтщ иджырей лъэхъэнэми Абы и щыхьэт нагуэщ УФ-м и Президентым и унафэкгэ Украинэм щекгуэкг дээ гуэху хэхам ди лъэпкъэгъухэм ящыщ хахуагъэрэ лыхъужьытээрэ къыщагъэлъагъуэу зэры-хэтыр. Щкъэмыгъазэу бийм пэщіэт зауэліхэм захуагъэм папщіэ я псэр ят, хэкум и къыталын а нісу проту пр

фІэгъуэшхуэм щызэщІищтэ зэманхэри. Зыщыпсэу лъэ-хъэнэм емылъытауэ, адыгэ-

хэр ноби ціэрыіуэщ яхэль хабээ екіумкіэ, лъэпкъ хьэл-кіэ зэджэ фіыгъуэхэмкіэ.

гъэм и щіышылэ мазэм... Зи гъащіэ кіэщіыр щіэблэ куэдым щапхъэ яхуэхъуну а щіалэщіэм хэлъа ліыгъэм, хахуагъэм, и ціэр уахътыншэ хадуагызмі, и цізу уасыыншэ хууным хуэгъэпса пэкіу иджыблагъэ къыщызэрагъэпэщащ Бахъсэн районым хыхыэ Кыщлэк къуажэм дэт курыг школым. Абы къыщызэіуахащ Гъуэтыж Азэмэт Мурат и къуэм и цlэ-унэцlэр зытет фэеплъ пхъэбгъу. Зэхуэсым хэтащ пхъэбгъу. Зэхуэсым хэтащ Бахъсэн район администра-цэм и унафэщіхэр, щіыналъэ дзэ комиссариатым и лэжьа-кlуэхэр, щІыпІэм и ветеранхэм зэгухьэныгъэм и ліыкіуэхэр, щіалэ-ліыхъужьым и Іыхьлы-хэр, ныбжьэгъуу иіахэр, КъБКъУ-м и адыгэбээ кафедрэм, курыт школым я егъэджа-кlуэхэмрэ еджакlуэхэмрэ.

- Мы дунеишхуэм зы псалъэ закъуи теткъым зи бын, зи къуэрыльху-пхъурыльху зыфіэкіуэ-да адэ-анэм, адэшхуэ-анэш-хуэм я псэм телъ бэлыхьыр ящхузин птози тель озлівовір нщ-хьэщихыну, я гум иль гуауэр игъэткіуфыну. А псори нэхъ тынш пщищіыну щыіэр зы за-къузщ; дунейм ехыжам и фэ-еплъыр хъумэнырщ, абы пщіэ хуэщІынырщ, - жиІащ зэхуэсыр къыщызэІуихым Бахъсэн щІыналъэ администрацэм и Іэта-

Гъуэтыж Азэмэт алхуэдэт

щхьэм и япэ къуэдзэ Оганезовэ ФатІимэ. - Нобэ дызыхэтыр ап-хуэдэ Іуэхугъуэщ. Ди лъахэгъу, Кыщпэк къыщалъхуа, абы пэкыщлэк къыщалъхуа, абы пэ-щјадээ школым щыкіуа Гъуэ-тыж Азэмэт и фэеплъыр уахътыншэ щіыным хуэгъэпса цэхугъуэщ. А щіалэ хахуэм и гъащіэр щіитащ Донбассым, ди къэралым я ціыхухэм я щхьзууитыныгъэм, къэкіуэну щіэблэхэр мамыру псэун папщІэ. И ахърэтыр нэху ухъу. Гъуэтыж Азэмэт Бахъсэн щІы-

нальэм хыхьэ Кыщлэк къуа-жэм 1999 гьэм къыщалъхуащ. Жылэм дэт курыт школым еджэн щыщ!эзыдза щ!алэ ц!ык!ум япэщ!ык!э Налшык дэт «Солнышко» школ-сабий садым, иужьк!э курыт школ Nº4-м еджэным щыпищащ. ЩІэныгъэ зэгъэгъуэтынми ихъуреягъкіэ щекіуэкі жылалэжьыгъэхэми хүэжыджэр ныбжьыщІэм хъарзынэу къехъулІэрт предмет зэмылІэу жьыгъуэхэр, техникэми, спорт-ми дихьэхырт. БалигъыпІэ иува ми дихвэхвіл: Баліні вышанізнува наужь, Азэмэт мурад ищіащ дзэ къулыкъум епха Ізщіагьэ эригьэгъуэтыну икіи 2014 гъэм щіэтіысхьащ Сухой Павел и ціэр зэрихьэу Актюбинск къаная зариках дистьяхьазыру дат школ-интернатым. 2016 - 2021 гьэхэм Гъуэтыжыр щеджащ командирхэр щагъэхьэзыр, Со-вет Союзым и Ліыхъужь Марвет Союзым и лыхьужь мар-гелов Василий и цэр зэрихыр Рязань къалэм дэт Дээ-десант училищэ нахъыщхьэм. Зэри-хабэзу, зыхэтым фІыкІэ къахэ-щу студент илъэсхэр ирихьз-кІащ адыгэ щІалэм. ПщІэ хуа-

щІу ар 2020 гъэм хэтащ Москва Утыку Плъыжьым накъыгъэм и 9-м щызэхаша Текlуэныгъэм и пэкІу иным. Къэралпсо мы-хьэнэ зиІэ апхуэдэ Іуэхугъуэхэм, хвэнэ эмгэ алхуэдэ гуэхж, зэрытщірщи, хэтыну дзыкь зы-хуащіыр фіым я фіыжхэрат. Алхуэдэт Гъуэтыж Азэмэт. Лейтенант Гъуэтыжыр 2022 гъэм и мазаем езым и фіэфіы-

ныгъэкіэ Украинэм кіуащ, абы ди къэралым щригъэкіуэкі дзэ Іуэху хэхам хэтыну. Куэд дэмы-кіыу абы къыфіащащ Гвар-дием и лейтенант нэхъыжь ціэ лъагэр икіи ягъэуваш 108-нэ десант-ебгъэрыкІуэныгъэ Кубань полкым и 3-нэ парашютдесант ротэм и унафэщіым и къуэдзэу. Зауэ Іэнатіэм къы-щигъэлъэгъуа ліыгъэм папщіэ

Гъуэтыж Азэмэт полкым и командованием и унафэкlэ къратауэ щытащ «Хахуагъэм пап-щlэ», «Зауэ зэфlэкlхэм папщlэ» медалхэр. УІэгъэ хъуами, сымаджэщым куэдрэ щІэмылъу зауэ ІэнатІэм пэрыхьэжат ар зауз тэнаттэм пэрыхвэжаг ар. 2023 гъэм и щІышылэм и 19-м Гъуэтыж Азэмэт зэуапІэм икіуэдащ, бийм къытридза уІэгъэ хьэлъэм къемылу. Хэкум и пащхьэм щиІэ къа-

лэнхэр къикlуэт зымыщlэу зы-гъэзэщlа Гъуэтыж Азэмэт Мурат и къуэм къигъэлъэгъуа харат и кьуэм кыл ыэлыэ ыуа ха-хуагъэм папщіэ, УФ-м и Прези-дентым ищіа Унафэм ипкъ иткіэ хуагъэфэщащ «Пы-хъужьыгъэм и орден» лъапіэр.

Еджакіуэхэм зэхуэсым къе-кіуэліахэр а псоми щыгъуазэ хуащіа нэужь, школым и унафэщі Балъкъэр Дадуся псалъэ гуапэ яхужиіащ апхуэдэ щіалэ пэж, хахуэ, ди щынальэри Кыщпэк жылэри зэрыгушхуэ зауэлІ-лІыхъужь зыгъэса нэхъыжьхэм.

Кыщпэкдэсхэм цыху 59-рэ мы зэманым хэтщ гьунэгъу щіынальэм ди къэралым щригъэкіуэкі дзэ јуху хэхам. Мащіэкъым абы зи псэр щызытахэри. Ди еджапіэм и дызыгахэри. Ди еджалэм и хъщэ-хэкурыдж музейм къы-щызэдгъэлэща «Гъащіэмрэ лыгьэмрэ» пліанэпащіэм я фэелль пхъэбгъухэр щыфіэд-дзакіэщ ди школым и гъэсэну щытахэу, зи къулыкъум епха къалэнхэр щагъэзащіэм зи псэр зыта щіалэщіэхэу полии лейтенант нэхъыжь Балъкъэр Аслъэн Артур и къуэм (1991 - 2019), Украинэм щекіуэкі зэпэщізувэныгъэм щыхкіуэдахэу Гъуэщокъуэ Темыркъан Заур и къуэм (1998 - 2022), Гъуэщокъуэ Мурат Руслан и къуэм (1996 - 2022), Абазокъуэ Мурат Хъэсанш и къуэм (1986 - 2022), Абазокъуэ Мурат Хъэсанш и къуэм (1986 - 2022), Абазокъуэ Мурат хахуахэм я фэеплъхэр хъумэным тедухуа пліанэпэм иджы фіэльщ Гъуэтыж Азэмэт Мурат и къуэм и сурэтри, жиіащ еджапіэм и унафъщіым. - Хэт ищіэнт Хэку зауэщым. - Хэт ищіэнт Хэку зауэшхуэм и илъэсхэм зи гъащіэр хуэм и илъэсхэм зи гъащІэр хуэм и ильэсхэм хи гьадияр зытауэ дыта ліыхъужьхэм я уноціэхэм иджыри къащыхэ-хъуэн зэман къэралыр иувэну?.. Абыхэм ящыщ дэтхэнэми и гъащор итащ ди хэкум и щхьэхуитыныгъэм, зэлгэзэры-тыныгъэм папщ!э. Ахърэтк!э гуф!ауэ Алыхьым къыщ!игъэк! ди щ!алэ-л!ыхъужьхэм я псэ-

хэр. Абдежым къызэхуэсахэр дакъикъэкІэ яхуэщыгъуащ зауэлІ хахуэхэм, абыхэм я фэеплъхэм гъэгъахэри хуагъэтІылъащ.

удз гъэтъахэри хуатъэтылъващ. Азэмэт и адэшхуэ-анэшхуэу Хьэпэхъухэ Хьэсэнрэ Нинэрэ курыт школым и унафэщіым фіыщіэ ин хуащіащ я пхъурылъхум щіэныгъэ зэгъуэтынымкіэ япэ лъэбакъуэр щича школым фэеплъ пхъэбгъу къы щыхузэІухыным ехьэліа я жэрдэмыр къвзэрыдиlыгъам пап-щіэ. Щіалэ хахуэр зыфіэкіуэда зэщхьэгъусэхэу Гъуэтыжхэ Му-ратрэ Марьянэрэ зэхуэсым кърихьэліа псоми ехъуэхъуащ я бын я гуфіэгъуэ яльагъуу куэдрэ я узыншагъэкіэ, насып-кіэ якіэльыплъыну. Абыхэм къабгъэдэкі фіыщіэ тхылъхэр иратащ школым и унафэщі-хэм, Азэмэт и япэ егъэджахэм, Азэмэт и низ егьэджаг кіуэм. Зэшхьогъусохэм ягъзу-ващ Гъуэтыж Азэмэт и ціэкіэ саугъэти. Ар иратынущ еджэ-ным, жылагъуэ Іузхум къыхэ-жаныкі еджакіуэхэм. Сом мин жаныкі еджакіуэхэм. Сом мин тхурытху хъу апхуэдэ ахъшэ саугъэтхэр хуагъэфэщащ мызыгъуэгукіэ нэхъыфіу къалъыта ныбжышійшым. А саугъэтхэр ильэс къэс Хэкум и хъумакіуэм и махуэм ирихьэлізу ятыну траухуащ. Къинэмыщіату, Мурагрэ Марьянэрэ еджалізм щіэс сабий псоми яхуэгуэпащ ізфіыкіз зэрылъ хъуржын ціыкіухэмкіэ

туэпаш төүлөктө зэрылга хауу-жын цыктухэмктө. Зи фэеплъыр къуажэдэсхэм тауат эпгъэльэпта Тыуэтыж Азэмэт къигъэлъэгъуа хахуа-гъэр, быдагъэр, зэптээрытыгъэр щапхъэ яхурырехъу къыт-щіэхъуэ щіэблэхэм. Апхуэдиз лІыгъэ зыхэлъа шалэшэр езыр гъащіэ мащіэт: псэужамэ, гъатхэпэм и 15-м илъэс 25-рэ ирикъуну арат...

КЪАРДЭН Маритэ.

Мы махуэхэм

Мазаем и 22

♦1942 гъэм къалъхуащ биологие щіэныгъэхэмкіэ доктор, КъБКъУ-м и профессор Щауэ

Мухьэмэд. ♦1954 гъэм къалъхуащ **◆1954 гъэм** къалъхуащ КъБР-м и Парламентым и де-путату щыта, Къэбэрдей-Балъкъэрым мэкъумэш хозяйствэмкіэ щіыхь зиіэ и лэжьакіуэ **Щоджэн Мартин**.

♦1957 гъэм къалъхуащ УФ-м и Федеральнэ Зэхуэсым Федераизмкі з и Советьми и сенатор, КъБР-м и Президенту щыта, экономикэ щіэныгъэхэмкіз доктор, ЩідАА-м и Президент Къанокъуз Арсен.

♦ 1960 гъэм къалъхуащ къэрал. политикэ лэжьакіуэ, КъБР-м и Правительствэм и Унафэщіу

Правительствэм и Унафэщіу лэжьа Хьэсанэ Руслан.
◆1961 гъэм къалъхуащ КъБР-м, КъШР-м, Адыга Республикэм, Ингушым я ціыхубэ артисткэ Сокъур Ольгэ.
◆1974 гъэм къалъхуащ

КъБКъМУ-м и ректор, техникэ щ!эныгъэхэмк!э кандидат, доцент **Апажэ Аслъэн**.

цент Апажа Асльзн.

Дунейм и щытыкізнур
«родоdа.yandex.ru сайтым зэ-ритымкіз, Налшык пшэр техьэ-текіыу щыщытынущ. Махуэм хуабэр градуси 3, жэщым щіы-іэр градуси 2 щыхъунущ.

Мазаем и 23.

♦Урысейм Хэкум и хъума-кІуэм и махуэр щагъэлъапіэ

▼урьосы...
★1923 гъэм къалъхуащ къэрал лэжьак/уэ, КъБАССР-м и Совет Нэхъыщхъэм и Унафыцу, КПСС-м и Къэбэрдей Балъкъэр обкомым и секрета-ру щыта **Шэджыхьэщіэ Му**-

♦1923 гъэм къалъхуащ композитор, УФ-м и цыхубэ артист, КъБР-м и Къэрал саугъэтым и лауреат, КъБР-м и Гимным и макъамэр зытха **Къардэн**

маквамэр зыгла квардэн Хьэсэн. ♦1923 гъэм къалъхуащ УФ-м, КъБР-м щіыхь зиіэ я егъэ-джакіуэ Пащты Сультіан.

щіыхь зиіэ и сурэтыщі Акъсырэ МуІэед. ♦ 1937 гъэм къалъхуащ усакіуэ,

КъБР-м шэнхабзэмкіэ шіыхь зиlэ и лэжьакlуэ **Гъубжокъуэ** Лиvан.

жэщым 1 градус щыхъунущ.

Мазаем и 24,

♦ 1915 гъэм къалъхуащ драматург, УФ-м щІыхь зиІэ и артист **Щхьэгъэпсо Мухьэмэд**.

◆1942 гъэм къалъхуащ физи-ко-математикэ щ|эныгъэхэмк|э доктор, КъБКъУ-м и профессор, КъБР-м щІэныгъэхэмкІэ щіыхь зиіэ и лэжьакіуэ Алша-

гъыр Борис. ◆1958 гъэм къалъхуащ къэрал лэжьакіуэ, хьэрычэтыщіэ, экономикэ щіэныгъэхэмкіэ доктор Ерчэн Темболэт.

Дунейм и щытыкІэнур «pogoda.yandex.ru сай ф 1931 гъэм къалъхуащ КъБР-м зэритымкIэ, Налшык уфауэ

щыщытынущ. Хуабэр махуэм градуси 2 - 3, жэщым 1 градус щыхъунущ.

♦1946 гъэм Дзэ Плъыжьым зэреджэр Советыдзэ жиlэу зэ-

рахъуэкlащ. ♦1916 гъэм къалъхуащ тхыдэ щіэныгъэхэмкіэ доктор, про-фессор, КъБКъУ-м и япэ ректо-

ру щыта Бэрбэч Хьэтіутіэ.
◆1930 гъэм къалъхуащ филологие щіэныгъзхэмкіэ доктор, КъБКъУ-м и профессор, КъБР-м щіэныгъзхэмкіа щіахь зиіэ и лэжьакіуэ Кіуэкіуэ Джэ

♦1952 гъэм къалъхуащ Дунейпсо Адыгэ Хасэм и тхьэмадэу лэжьа, ЩІДАА-м и академик, КъБР-м щіыхь зиіэ и юрист **Ажахъуэ Къанщобий**.

Дунейм и щытыкІэнур «pogoda.yandex.ru сайтым зэ-

ритымкіэ, Налшык уэс къы-щесынущ. Махуэм хуабэр гра-дус 1 - 3, жэщым щіыіэр градуси 2 - 1 шыхъунущ.

Мазаем и 26

♦1940 гъэм къалъхуащ тхакІуэ Щауэ Къалидар. ♦ 1965 гъэм къалъхуащ КъБР-м

▼ 1905 гъзм калъхуащ кърг-м и Парламентым и депутат, Аф-ганистаным щыззуахэм я рес-публикэ зэгухээныгъэм и уна-фэщ∣у щыта, къэрал дамыгъэ лъапіэ зыбжанэ зыхуагъэфэща

Тхьэгъэлэдж Тимур. Дунейм и щытыкІэнур

«pogoda.yandex.ru сайтым зэ-ритымкіэ, Налшык уфауэ щы-щытынущ. Махуэм хуабэр градус 1 - 2, жэщым щІыІэр граду-си 2 - 1 щыхъунущ.

Зыгъэхьэзырар **ЩХЬЭЩЭМЫЩІ Изэ**щ.

Лъэпкъ Іушыгъэ:

ХамэщІ дыщэ кІанэ нэхърэ хэкужь дэп.

КъикІуэт зымыщІэт Къардэн Сыхьэт-Джэрий

Дунейпсо тхыдэм и напэкіуэціхэр гъэнщіащ льапщэми къамэ дэіуат. Гушхуэ зыкіуэціыль, зи мыхьэнэкіи купщізкіи зэмылізужьыгьуэу хахуагьэрэ лыгьэрэ зыхэль, шыбгым ису къа-щыт Іуэхугьуэ куэдкіэ. Абы къыщыгъэлъэ-гьуа къэхъукъащізхэм я нэхъыбапіэр епхащ хьэзырт анэнэпізсу къахущыт къэралыр къзтыу көздүүлөшгөлөм н подырагын план гьэм, яхэльа хахуагьэм, Къэралым и зэпэ-щыныгъэм, зыузэщгыныгъэм, абы и щхьэхуищыныгъэм, зыуээщіыныгъэм, абы и щхьэхуи-тыныгъэр хъумэным зэфіэкіышхуэ езыхьэ-лізу щыга хэкупсэхэр жылагъуэм къыщыха-гъэбелджылыкіыу щытащ ціэ лъагэхэмкіэ, дамыгъэ льапіэхэмкіэ. Псом хуэдэжтэкъым хэкум и къыщхьэщыжакіуэу щыту зэуапіэ губгъум ліыхъужьыгъэ щызезыхьэхэм яіа пціэр. Алхуэджэрэ зэрагьэпажэу щыта къ-рал дамыгъэхэм ящыщщ нобэ гулъытэ зы-гъуэтыжа «Георгий и жор» медалыр.

XIX ліэщіыгъуэм яубзыхуауэ щыта а къэрал дамыгъэ лъапіэр зыхуагъэфэща куэд къахэкіащ ди льэпкъым. Тхыдэджээм зэратхымкіэ, Урысей къэралыгъуэм и хъумакіуэу, къышхьэщыжакіуэу щыту, ліыгъэшхуэрэ хахуагъэ инрэ къззыгъэльагъуэу Кавказ шууей дивизэм хэтахэм ящышу адыгэ куэдым иратауэ щытащ «Георгий и жорыр», зэрахьа ліыгъэ иным къыпакіузу

къыпакіузу.
Кавказ Ищхъэрэм и щыналъэхэм щыпсэу
лъэпкъхэм я ліыкіуэхэр хэту ліэщіыгъуэ блэкіам
и пэщіэдзэхэм къызэгъэпэща хъуа Кавказ
шууей дивизэр урысеидээм и іыхьэхэм я нэхъ шууей дивизэр урысеидээм и Іыхьэхэм я нэхъ хахуэт, лІыгьэшхуэрэ быдагьэрэ шыгепшэрт, дэыхь нэхь зыхуэпші хэүну частхэм ящышт. «Емылыдж», «Іэл» («дикая») псалъэхэр дэщыгьуу фізкіа нэхъыбэм къамыпсэлъ а дивизэм къыхэкіакъым гугъуехьзэм къапикіуэту кіуэрыкіуэсэж хъуаи тхьэрыіуэ зыхуащіа къэралым епціыжай. Дивизэм и Къэбэрдей шууей полкым хэта зауэлі хахуэхэм ящыщщ Щхьэлыкъуэ щыпсэуа, «Георгий и жор», «Георгий и ціэр зезыхьэ медаль» къэрал дамыгъэ лъапіэхэр зыхуагъэфэща Къардэн Джэрий Мэзан и къуэр.

пізэр зыхуагъэфэща къардэн джэрии мэзан и къуэр.
Дэфтэрхэм къызэрыхэщыжымкіз, 1914 - 1918 гъэхэм екіуэкіа Япэ дунейпсо зауэр къызэрыхьеямкіз хъыбар къзіуа нәужь, Налшык округым а лъэхьэнэм и унафэщіу щыта подполковник Къылышбий Сультіанбэч шууейхэр щіыналъэм щызэбгригъэкіащ, ціыхубэм хъыбар гуауэр ирагъащізу жылэхэм я нэхъыжьыфіхэр Налшык дэта реальнэ училищэм (иджы КъБКъУ-м и медицинэ факультетым и унэм) и пщіантізм къыщызэрагъэпэщ зэхуэсышхуэм кърашэлізну я пщэрылъу. Захуагъэмрэ пэжыгъэмрэ я телъхьзу, хахуагъэрэ ліыгъэкіз зыри япэ изымыгъэщ ди лъахэгъухэр зылі и быну щызахуэсащ утыкушхуэм икіи унафэ къащтащ шууей щиплі хъу Къэбэрдей полк къызэрагъэпэщу зауэм Іуагъэхьэну.
А унафэр ціыхубэм щіэх дыдзу лъагъзізсыжащ. Щхьэлыкъуэдэсхэм я нэхъ щіалэ жанхэу,

А унафэр ціыхуоэм щіэх дыдзу льаі вэїзсыг жащ. Щхьэлыкьуэдэсхэм я нэхъ щіалэ жанхэу, Ізчльэчхэу куэд къзуващ фронтым кіуэну гукъы-дэж яІзу. Хьэблэ къэс къыдэкіырт щіалэ зы-щыплі, зытхух. Абыхэм яхэплъыхыжырт Іуэхум щыплі, зыгхух. Абыхэм яхэплъыхыжырт іуэхум кьыхузэрагьэпэща комиссэ щхьзхуэри, зауэ Ізнатіэм Іухьэ хъуну къальытэхэр ягъэбелджылырт. Апхуэдэхэм яхэхуат къуажапща хьэблэхэм ящыщ зым щыпсэу Къардэн Джэрий (дэфтэркіз Сыхьэт-Джэрий). Щалэр зыщыщ льэпкъым, гъунэгъухэм зыхуей-зыхуэфі псомкіи къызэрагъэпэщат, пщіэшхуэ хуащіу. Шы екіу зэрытесым нэмыщі, зауэм дэкіынухэм япыхуальта сымко сампіам матыхух ярыныхуаля зампамальтах выплажнях вырыльках щіэхэлът сэшхуэ, сампіэм илъыжу, я шырыкъу

твузі урыкіуа адыі э лізінкым щыщ щіалжар жызырт анэнэпізсу къахущыт къэралыр къз-зыльхуа анэм хуагьадэу бийм щахъумэну. Ахэр фронтым щыкіуэм, ята Тхьэрыіуэр Къуріэн лъапіэм я іэр телъу жаlат. Зэман кіэшіым къриубыдэу зи бжыгьэр ири-къуа Къэбэрдей полкым и хъыбарыр псынщізу щызэбгрыкіащ Кавказ щіынальэм. Ар щалхъэ яхуатъуми алухала полкуза шіду пылау къышы-

щызабгрыкlащ Кавказ щынальэм. Ар щапхьа яхуэхъури, апхуэдэ полкхэр шјэх дыдэу къыщызэрагъэлэщащ Шэшэнми, Дагъыстэнми, Ингушми, нэгъуэщі щіыпізхэми. Къзбэрдей польны зауэ хуэіухуэщізхэм мазипліым щіигъукіз Къалэкіыхыым щыхуагъэхьэзыращ. Лъэпкъыдзэхэр зы дивизэу захагъэхьа нэужь, 1914 гъэм и щэкіуэгъуэ мазэм Къухьэпіз Украинэм и Ипщэ-Къухьэпіз фронтым зауэм щыіухьащ. Абы щызэуа нэужь, дивизэр Румынием ядзащ. Яіыгъ ізщэхэм нэмыщі, зауэліхэм иратауэ щытащ фокіэщіхэмрэ (шууейхэм) кіэрахъуэхэмрэ (гупхэм я пашэхэм). Дэфтэрхэми узыщрихьэліз а іузхугъузхэм ягепшыхьмэ, Кавказ дивизэр зэ (тупкэм н пашэхэм). Дэрггэрхэми узыщрихьэлгэ а гухуугэрэхэм ятеппшыхьмэ, Кавказ дивизэр зэрыщыту ялэщыкгэ и гэмышгэ илъаш Урысей паштыхыышхуэм и къуэш, генерал-майор Романов Михаил, иужькіэ Половцев Пётр и унафэм щіэтащ. Къэбэрдей полкым и пашэт Романовым и адъютант полковник Воронцов-Дашков Илларион.

мановым и адъютант полковник воронцов-даш-ков Илларион.
Апхуэдэ дзэпщхэр зи пашэ бгырысхэр биидзэм пэщіэтащ, къикіуэт жыхуа!эр ямышізу, зэрахьа ліыгъэмрэ хахуагъэмрэ папщіэ, ди щіалэхэм ящышу 500-м щіигъум хуагъэфэщауэ шытащ «Георгий и жор», «Георгий и ціэр зезыхьэ медаль» къэрал дамыгъэ льапізхэр. Апхуэдэ пщіэ льагэ къэралым зыхуигъэфэщахэм ящыща (Къардэн Джэрий. Румынием и Къуэкіыпіз Карпаты бгыхэм щекіуэкі зэзауэхэм хэту, тіасхъэщізх Къардэн Джэрийр забы и ныбжыгыу зауэліхэмрэ бийм къатригъэльальэ шэ пщтырым пхыкіри, урысыдээм и дежкіэ мыхьэнашхуэ зиіз хъыбархэр къахьащ. Абыхэм я фіыгъэкіз льэсыдзэм нэмыцэ зауэліхэр иригъэкіуэтыфащ икіи Ломницэ псым зэпрыкіри, абдеж зыщигъэбыдауэ щытащ. Апхуэдэу псэемыблэжу къэрал щхьэхуитыныгъэм щіззэуахэу Георгий и жорыр зыхуагъэфэщахэм яхэтащ Къардэным и гыусэу зауэм дэкіа Мудрэнхэ я щідли. Къэрал дэфтэр хъумапіэм щіэль тхыльхэр шыхьэт тодэфтэр хъумапіэм щіэлъ тхылъхэр щыхьэт то-

дэфтэр хъумапіэм щіэль тхыльхэр щыхьэт то-хьуэ а Іуэхугъуэхэм.
Къикіуэт зымыщіэ, ліыгъэ зыхэлъ адыгэліт Джэрий. Зауэм къикіыжа нэужьи жылэм пщіэ къыщыхуащіащ абы. Джэрий унагъуэ дахэ иіащ. Пщіэрэ нэмысрэ, зэгурыіуэрэ зэдэіуэжрэ яку дэлъу зэдэпсэуащ абырэ и щхьэгъусэ Цацурэ. Абыхэм къащіахъуа я бынхэм, абыхэм я быныжхэм къахэкіащ лъэпкъым и ціэр фіыкіэ зы-

Ди адэшхуэхэм, абыхэм я адэжхэм зэрахьа лыгъэхэм папщіэ дызыщыщ къэралым къахуигъэфащэу щыга дамыгъэ льапіэр совет зэманым іэщіыб ящіауэ щытами, иужькіэ, ліэщіыгъуз блэкіам и 90 гъэхэу зэхъуэкіыныгъэхэм я льэхъэнэм къащтэжащ. Ар нобэ хуагъэфащэ ди зауэліхэу Хэкум и къышхьэщыжакіуэ нэсу увхэм, ліыгъэ къызэрымыкіуэрэ псэемыблэжагърэ яхэлъу зи къалэнхэр зыгъэзащіэхэм. Абыхэм яхэтщ Урысей Федерацэм гъунэгъу щіыналъэм шригъэкіуэкі дзэ операцэ хэхам ліыгъэ зезыхьэу щызауэ адыгэ щіалэ куэд. Ди адэшхуэхэм, абыхэм я адэжхэм зэрахьа

ЖЫЛАСЭ Маритэ.

И цІэр тхыдэм къыхэнащ, адыгэлі нэсым и щапхъэу

Хэкум и щхьэхуитыныгъэр, абы и щіыхьыр къэмылэнджэжу зыхъумахэм жыджэру яхэтащ ди щіыналъэм щыщ щіалэ куэд. Псэемыблэжу, ліыгъэрэ хахуагъэрэ къагъэлъагъуэу япэщіэтащ ахэр бий зэрыпхъуакіуэхэм. Абыхэм ящыщ зыщ Аруан районым хыхьэ Къэхъун къуахэм къыщалъхуа, медицинэ Ізнатіэм и дохутыр-подполковник Жамборэ Хьэбас Уэзырмэс и къчэр.

ЖАМБОРЭМ япэщіыкіз медицинз ізщіагъэм хуеджэн щригьэжьащ Санкт-Петербург, иужькіз Саратов дэт дэз-медицинз институтым эригьэдзыжри, ар ехъулізныгъэкіз къиухыжащ. Хэку зауэшхуэр къыщыхъейм, дэз-медицинз щізныгъз эззыгызгьутуата Хьобас къэралым и мамыр псэукізр зыхъумэну ізщэ къэзыщта куэдым хуэдзу, и щіыпізм, абы и ціьжухэм я щхъэхуитыныгъэм щхьээмыгъазу щізбэнащ. Апхуэдзуи къикіут имыгызгья и тыящіз емыблэжу ар яхэтащ Украинэр, Польшэр, Чехословакиер нэмыцэ зэрыпхъуакіуэхэм къаізщіззыгъэкіыжахэм икіи 1945 гъэм накъыгъэм и 12-м ар Текіуэныгъэм щыіущіащ Прагэ къалэм.

Прагэ къалэм. Жамборэ Хьэбас и зэфlэкі щигъэлъэгъуащ Совет-япон заузми. Дзя къулыкъур абы щрихьзкіащ Владивосток, Москва, Пятигорск къалэхэм, Молдавие Республикэм. Щіыхьрэ фіыщіэрэ пылъу а къалэныр абы ирихьэкіащ 1956 гъэ пщіондэ. Заузм къыщигъэлъэгъуа ліыгъэмрэ хахуагъэмрэ папщіэ абы къыхуагъэсфащащ «1941 - 1945 гъэхэм екіуэкіа Хэку зауэшхуэм Германием дызэрытекіуам папщіэ», «Кавказыр зэрахъумам папщіэ», «Будапешт къызэращтам папщіэ», «Прагэ къызэрырагъзутіыпщыжам папщіэ», «Венэ къызэращтам папщіэ» медалхэр.

хэр.

Къыщалъхуа лъахэм къигъэзэжа нэужь, 1957 гъэм щегъэжьауэ 1961 гъэ пщіонда, ар щылэжьащ КъБР-м Щіыфэ узыфэ
зэрыціалэхэм щеізээ диспансерым и дохутыр нэхъыщұхьу. А
ізнатіэм Хьэбас къыщигъэльэгъуащ щізныгъэ куу зэрыбгъэдэлъыр, зыпэрыт іуэхум фіыуэ зэрыхищіыкіыр. СССР-м щыяпау
абы къигъэсэбэпащ Налшык и курортхэм и ятіз, псы хущхъужэр
къигъэсэбэпкіэрэ щіыфэ узыфэхэр гъэхъужынымкіе ізмал зэхуэмыдэхэр. Налшык къалэ дэт, Къалмыкъым и ціэр зезыхьэ
санаторэм а узыфэхэм щеізээ къудамэ щхьэхуэхэр къыщызэіуихауэ щытащ. Іуихауэ щытащ.

лумжауэ щылащ.
Зыхэта гупым я деж пщіэр щыльагэу кьэгьуэгурыкіуащ Жамборэ Хьэбас, и Хэкум, и льэпкьым и тхыдэм абы и ціэр къыхэнащ, адыгэліым и щапхъэ нэсу.

шхьэщэмыші изэ.

• Узыншагъэ

ІэмэпсымэщІэхэр яІэрохьэ

Узыншагъэр хъумэнымкіэ Іэнатіэр ефіэкіуэным и Іыхьэ нэхъыщхьэхэм ящыщщ медицинэ Іуэхущіапіэхэр зыхуэныкъуэ Іэмэпсымэхэмкіэ къызэгъэпэщыныр. Абы и лъэныкъуэкіэ республикэм Іуэху пыухыкіахэр щрагъэкіуэкі.

«УЗЫНШАГЪЭР хъумэн» лъэпкъ проектыр зэрагъэзащіэм ипкъ иткіэ, 2024 гъэм щіыналъэм и медицинэ lyэхущіапіэхэм

ипкъ иткіз, 2024 гъэм щіыналъэм и медицинэ Іуэхущіапізхэм яізрыхьанущ иджырей диагностика ізмалсыму лізужьытъум 8: флюорограф, маммограф ягъэіэпхъуэ комплексхэр, рентген аппарату 3, УЗИ-уэ 2, бжыгьэр зи лъабжьэ маммограф. Оборудованэхэр хурагъэшэнущ Бахжээн, Май район сымаджэщхэм, Налшык дэт поликлиникэ №2-м и къудамэм. Іэмэпсымэхэр къызэгъэпэщащ медицинэм и иджырей мардэщіэхэм тету. Абы Ізмал къаритынущ нэхъ хуэсакъыу икіи нэхъ куууз ціыхум и узыншагъэр къапщытэну икіи абы и фіыгъэкіз узыфэр и чэзум къахутэфынуш.

цыхулы у зыншагызу мылдынунд и чэзум кьахутэфынунд «Узыншагъэр хъумэн» лъэпкъ проектым лэжьэн зэрыщіи-дзэрэ республикэм ціыхухэм япэ медицинэ дэіэпыкъуныгъэхэр щыхуащіэ й іуэхущіапіэхэм яіэрыхьащ диагностикэ іэмэпсымэў

ТХЬЭХУЩЫНЭ Ланэ.

Экономикэ

Политикэ

Maxya

Кавказ Ищхъэрэ Жылагъуз Іуэху

Зыри лъэужьыншэкъым

Урысейм Украинэм щригъэкіуэкі дзэ іуэху хэхам теухуа хъыбархэм телевизорымкіэ дыщедаіуэкіэ, дызэгуагъэп иджырей нацистхэм УФ-м къыхыхьэжа щіыналъэщіэхэм, апхуэдэу Белгород областым я ціыху мамырхэр зэрызэтраукіэм, къыпхуэ-мыльытэн хуэдиз хьэкіэкхьуэкіагъэ зэрыкіэльызэрахьэм. Икіи догупсыс: апхуэдэ бэзджэнаджагьэхэр јэужыншэу, нэ-гьуэщіу жыпіэмэ, тезырыншэу къэнэну піэрэ? Къэнэнукъым. гьуэщіу жыпізмэ, тезырыншэу къзнану піэрэ: къзнанукъым. Абы и шэсыпізш датхана апхуэдэ щіэпхъаджагьэм ехьэліауэ къаіэт уголовнэ іур. Ахэр ціьхуфэр зыфіэкіуэда напэншэхэм къазэрыщіэмыкіуэнур шыкьэт тохъуэ Хэку зауэшхуэм и зэманым Донбассым хыхьэ Краснодон къалэ ціыкіум къышызэрагъэпэщауэ щыта «Щіэблэщіэ гвардие» щэхурылажье комсомол зэгухьэныгъэм хэтахэр ээтезыукіа фашистхэр жэуалым зэрырашэліам теухуауэ ФСБ-м иджы дыдэ къызыіуихыжа пафтэлуэр дэфтэрхэр.

...ДЭ, НЭХЪЫЖЬХЭМ, зэгуэр хуабжьу зэlэпытхыу щытащ Фа-деев Александр и lэдакъэм къыщlэкlа «Щlэблэщlэ гвардие» ро-ман lувыр. Адыгэбээкlи зэрадзэкlати, абы бзитlымкlи емыджа ди ныбжыэгьухэм яхэттэкъым. Уеблэмэ, а романыр алхуэдизкіэ зэлэубыдати, къытлъысын папщіэ чэзум дыхэтт. Хуабжьу ди гуауэт а ліыхъужь ныбжьыщіэхэм я кіуэдыкіар, ауэ дгъэщіагъуэрт щыліэми къызэрымылэнджар, лІыгъэ яхэлъу я псэр зэратар. Пэжщ, ди жагъуэ хъурт ахэр бийхэм езыгъэубыдахэм икіи езыгъэукіахэм, апхуэдэу зыукіахэм я Іуэхухэм зыхуэкіуам теухуауэ зыри зэрыд-

мыщіэр. Иджы мис шэч къызытумыхьэ дэфтэрхэр. Урысейм и ФСБ-м жылагъуэм пыщіэныгъэхэр хуаіэнымкіэ и къудамэм дигу къызэригъэкіыжащи, 1943 гъэм шышхьэуіум и 15-18-хэм ди дээхэм хуит кыйшыжа Краснодон зэхуэщіауэ суд щытращіыхьащ шэхурлажы лыхъужьхэм ятеухуауэ бэзгу зыхьахэмрэ ахэр зыукіахэмрэ: щіыпіэ полицэм и лэжьакіуэ Кулешов Михаил, бэзгухьхэу Громов Василийрэ абы и мылъхукъуэ Почепцов Геннидийрэ. Дээ требуналым шылым а сультумкіра шіаш: шыми я судыр укікіэ ишіаш.

щыми я судыр укікіз ищіащ. ФСБ-м зэрыщыжаlамкіз, иужькіз адрей бзаджэнаджэхэр Совет Союзым и мызакъузу, Германиеми къыщалъыхъуащ. 1947 гъэм мэлыжыыхым и 7-м СССР-м Къэрал шынагъуэншагъэмкіз и ми-нистерствэм и и лэжьакіуэхэм ГДР-м щыщ Баутцен къалэм щаубы-дащ икіи Москва къашащ Ровеньковз окружной жандармением и унафэщі капитан Ренатус Эрнст. А илъэсым и гъэмахуэм аргуэру нэмыцэ жандармхэу щы - Шульц Якоб, Древетц Оттэ, Шрёдер Эрму сыми Москва къатъэсаци.

нэмыцэ жандармхэу щы - Шульц нкоо, древетц отгэ, шредер Эрих сыми Москва къагъэсащ. 1947 гъэм щэкіуэгьуэм и 12-м щыпкърыупщіыхым капитан Ренатус зиумысыжащ «Щіэблэщіэ гвардиер» зэтезыукіахэм зэрахэтамкіз: «Си унафэкія рукіащ Краснодон сэтей къыщащіа «Щіэблэщіз гвардие» щэхурылажьэ комсомол зэгухэныгъэм хэтахэрш. Нэмыцэ жандарм Древетци къиіуэтэжащ езыри хъэкіэкхъуэкіагъэ зезыхьахэм зэрахэтар: «Сэ хьэдэхэм яхэслъэгъуащ Кошевой иджыри зэрыпсэур, ар уізгъэ хъуа къудейт. Сыбгъэдыхьэри, сукіы-

иджыри зэрыпсэур, ар угэгъэ хъуа къудеит. Сыогъэдыхьэри, сукныпащ».

Щхьэхуэу и гугъу ищгащ Шевцовэ Любовь: «Иужьым дыукгахэм ящышу сэ псом хуэмыдэу сигу къинэжар Шевцовэщ. Абы и зыныгынгыкга и у гульумыгэнкэ Тэмал игэткъым. Езыр егъэленуэ пкъыфэт, дахэт. Ныбжькга щгалэ дыдэми, хуабжьу зэпгэзэрытт. Сукныну мащэбгъум щыбгъурысшами, Шевцовэ къэдзыхакъым, и щхьэр льагэу Тэтауэ ажалым Тущгащ». Ещанэм — жандарм Шёдери жигаш, «Щэблэщіэ гвардием» хэтахэм я мызакъузу, эы цыхубэи ильэситт зи ныбжь абы и сабийри зэриукгар. Цыхубэыр лъагуурт сабийм гущгэгъу хуащыну, ауэ адрей жандархэми я гъусэу ттуми щысхьакъым. Ягъэкъуаншэхэр Лефортовэ лъэхъуэщым щагытыащ. Псоми ягугъащ нэмыцэ бзаджэнаджэхэм суд зэгуха тращыхыну, аршхьэхг эмэм и зэрэм дэрэн хъруи, абы нагъэсакъым. 1949 гъэм жэлуэгъуэм и 29-м Древетц, Ренатус, Шёрдер, Шульц сымэ дэтхэнэми ильэс 25-рэ тралъхьэри ягъэт ысащ. ФСБ-м зэрыщыжагамкіз, Ренатус 1950 гъэм и мэлыжыхым Верхнеуральск и лъэхъуэщым иліыхващ. 1955 гъэм и дыгъэгъазэм Древетц, Шёрдер, Шульц сымэ и плалъэр къэмысу хуит ящінжри, зыхуамыгъэгъуз щјэлхъаджащізхэм хуэдзу къалъытауэ ГДР-м и

зыхуамыгъэгъуа щіэпхъаджащіэхэм хуэдэу къалъытауэ ГДР-м и правительствэм иратыжащ. Ар щыхьэт тохъуэ сыт хуэдэ Іейри бзаджэнаджагъэри зыми къызэрыщіэмыкіуэм. Иджырей украин нацистхэми ар къапоплъэ.

Ебланэ цдыныр

Мы гъэм илъэс 80 ирикъунущ Ясско – Кишинёв зауэ Іуэхур зэрекіуэкірэ. «Сталиным и уды-нипщі» ціэрыіуэм ящыщу мыр ебланэщ, аршхьэкіэ иіа мы-хьэнэр зыхуэдизымкіз Сталинградрэ Курскрэ ебгъапщэ хъунущ Мыбдеж ещанэ рейхым езым къыкъуэт къэрал нэхъыщхьэхэмящыщ зыр щыфіэ-кіуэдри ар и бийуэ къыщыпэукуэдий ар и оимуз кышылызу-выжащ. Абы къыдэкіуэу щіы-дагъэ гъэтіылъыгъэ куэдми къыпыкіын хуей хъуащ. Ар езы фашист Германием и кіуэды-жыгъуэр щіэзыгъэпсынщіэт.

CALLIE ITCARES

ЯПЭ ДУНЕЙПСО зауэр иуха иужь Румынием и Іуэхухэр Іея хуэдэтэкъым. ХищІыхышхуа щымыІэми, ар а зэныкъуэкъушхуэм текІуахэм ящыщу къыкъушхуэм текгуахэм ящышу къы-хжкат. Езыми ар кънгъосзболаш; мэжэрхэм (венгрхэм) Транси-льваниер, болгархэм - Добруджэ щынальэр къатрикаш, хэбгъэ-зыхымэ Совет Урысейм Іэщіи-гъэкіат Бессарабиери. Аршхызкіз 1930 гъзгум Румынием шыттыкіз 1930 гъэхэм Румынием щытыкІэр щызэІыхьэу хуежьащ. Мыбы къыщыунэхуащ «ГъущІ гвардие» фашист зэгухьэныгъэр. Абы хэт-хэр къаруушхуэ зэрыгъэхъуати, правительствэми пэщ!эуват. правительствэми пэщізуват. Уеблэмэ пащтыхь Кароль Етіуа-нэр текіын хуей хъуащ, тахътэр и къуэ ціыкіу Михай Езанэм къыхуигъанэри. Пэжщ, властыр зыlэшІигъэхьэжри. Кароль Eтlvaнэр иджыри тlэкlурэ утыкум итащ, арщхьэкlэ хуземыхьэу иужькlэ текlыпащ. Тетыгъуэр lэщlыхьащ генерал Антонеску Ион. Ар къанз щымы!зу Гитлер и бжьым щ!зущымынау гиллер и ожым щізу-ващ. Алхуэдэу зэрыжыіздаіуэм къыхэкіыу фюрерыр абы къы-дэіэлыкыуащ. «Тъущі гвардиер» эхикъутэнымкіз. Аридхьэкіз абы и пізкіз къыхуигъзуващ СССР-м и бийуэ езым и гъусэу зэуэну. Антонеску славянхэр илъагъу хъуртэкъыми, абы щыгуфіыкіащ. Абы ищІэрт а зекіуэм щытекіуэмэ Ру мыниер Іыхьэншэу къызэрымы нэнур. Апхуэдэуи хъуащ. ЕплІанэ румын армэм Одессэр иубыдащ, ещанэ Кърымым шызэуаш. Ру мынхэр Кавказ Ищхъэрэми мынхэр кавказ ищхьэрэми къз-сащ. Абы папщіз Румынием Гитлер къьжуэупсащ Одессэ я щыхьэру Одессэ, Николаевск, Винницэ об-ластхэр зыхыхьэ Транснистрия

щіынальэщіэр къритри. Ауэ а псори къыщыхъуар ипэ-ІуэкІэщ. ИужькІэ а псори лъы-уэтэпскІэ япшыныжын хуей

хъуащ. Сталинград деж щызэ-хакъутащ 3-нэ Румын дзэр. Жытіэнщи, абы и фіыгъэкіэ Паулюс Фридрих и 6-нэ дзэр къаухъу реихьауэ щытащ.

1944 гъэм и мазаем и кlэм Дзэ Плъыжьыр Румынием и гъунапкъэхэм щекіуэліам иужынэс щафіэкіуэдакіэт. Антонеску хущіэкъуащ СССР-м къызэре-кіужыну іэмалхэр къилъыхъуэну. мужыну ізмальзу комількуэлну, занщізу хуагьзуващ икізщіы-пізкіз Германием къыкъуэкіыу абы зауз ирищіылізну, 1940 гьэм щыіа гъунапкъзхэр зэфіагьзу-вэжыну, СССР-м кърита хэщіыныгъэхэр ипшыныжыну, и дзэхэр Румынием и щІыналъэм хуиту пхрагъэкІыну. А псори Антонеску дежкіэ къемызэгът. Арщхьэкіэ езыхэм я Іупэфіэгъум шэч хуэезыхам н гульцала уми туч хуз-зыщыма нэмыцэхэм Румынием и щыналъэм къарухэр щызэ-щіагъэуіуаш, Палъэ кізщым къриубыдзу генерал Фриснер Йоханнес зи унафэщі «Ипщэ Укиоханнес зи унасрэщ «ипщэ ж-раинэ» дзэ гупыр къызэрагьэпэ-щащ. Абы псори эзхэту нэмыцэ девизэхэу 22-рэ хэтт, аргуэру нэ-мыцэ дивизэхэу 12 ипэlуэкіэ Бе-лоруссиемрэ Къухьэпіэ Украи-нэмрэ щагъэхьэзырат «Стали-ным и етгуана «зана упынуэм» ным и етхуанэ, еханэ удынхэм» къыпэщІагъэувэну. 2-нэ, 3-нэ Украин фронтхэр псори зэхэту цІыху мелуанрэ мин 314-рэ хъурт. Ахэр бийхэм нэхърэ нэхъыбэт, ар-щхьэкіэ уебгъэрыкіуэн папщіэ хуэдищкіэ яіэн хуей ефіэкіыны-гъэм ауэ жыжьэуи нэсыртэкъым. дзэзешэхэм ягухэр зы гъэфІыр румыныдзэхэр зэуэным хуэІэзэу зэрыщымытырт. Ахэр захуэу къыщіэкіащ. Атіэми, румын зауэлі къызэрыгуэкіхэм къагурыІуэртэкъым нэмыцэхэм ядэауэурэ дяпэкіи зыхагъэкіуэдэн

Дзэ Плъыжьым и мурад псори къехъуліащ. Зэманышхуэ текіуэ ди зауэліхэм зыщіадза ехъулІэныгъэшхуэ хэлъу

Ди псалъэм и кІэухыу дыкъытеувыІ эну дыхуейт зыпэмыплъа гуэрхэри къызэрыхъуам. ШыщхьэуІум и 23-м Антонескурэ абы и хвэугум и го-ум нагонескура сыв и унаціаджегъу, нэгъуэщі къэрал Іуэхухэмкіэ министр Антонеску Михайрэ пащтыхьым и уардэ унэм кіуащ ар Іуэхухэр зэрекіуэ-кіым щыгъуазэ ящіыну. Теты-гъуэр зыіыгъ Михай Езанэм лухэр эс, ящІыну. Теты гой Езанэм пзэ абыхэм ткіийуэ къажриіащ Дзэ

• Ар зэрыщытар

Плъыжьым екјужу СССР-м ипэ-ІуэкІэ къигъэувахэм тету мамы-рыгъэ зэращІылІэну. Ар генералым щимыдэм, офицерхэм псын-щІзу тІури щІаубыдащ сейфым хуэдэу быдэу щ la пэшым. Иужьк lэ ахэр Румынием и компартым и фэтэр щэхум яшэри зэрыхьзэ-

рийхэр иухыху абы щаlыгъащ. Къэхъуар къыщищlэм, Гитлер vнафэ ишlаш зыкъэзыlэтахэр зэхапІытІэну, пащтыхьыр ягъэтІы-сыну, езым къыхуэфІ правительствэщІэ къызэрагъэпэщыну. Генералхэу Кейтельрэ Гудерианрэ нэхъ ткіиижу къыщіэкіащ. Абыхэм къагъэуващ «Румыниер Европэм и картэм ирагъэкъэбзыкlыну, румынхэр лъэпкъыу къызэтемынэжыфын хуэдэу къызэтемынэжыфын хуэдау зэтраукіэну». Ауэ ар жыпіэну нэхъ тышт пщіэну нэхърэ. Икіэм-икіэжым зыри яхуещіэжакъым. Пащтыхь Михай Езанэм и фіыгъзкіэ Румынием и мызакъузу, Гитлер и блыгущіэт Болгариери зауэм къыхэкІыжащ. Ещанэ рей-хым и экономикэм къыпхуэмылъытэн хуэдиз хэщІыныгъэ хьэльэ зэригъуэтам и гугъу умыщІыхэми хъунущ. Езы Михай Езанэм и закъуэщ дзэзешэхэм щхьэкІэ къыдагъэкІа «ТекІуэныгъэ» совет орден лъапіэ дыдэр зыхуагъэфэща пащтыхыр. Абы апхуэдэ пщіэ хуащащ Румыниер зауэм къызэрыхишыжам и фІы-гъэкІэ совет зауэлІ минипщІхэр, хэбгъэзыхьмэ, нэхъыбэж зэрыхэ-

мыкіуэдам къыхэкіыу. Ищхьэкіэ зи ціэ къитіуа «Ипщэ Украинэ» дээ гупыр ээтракъутащ, уеблэмэ и цІэр яхъужэну хунэмысу.

Иужь махуэхэм газетхэри, те иумь махуээм газеглэри, ге-певиденэри куэду гопсэльыхь дээ Іуэху хэхам и зауэл!хэм Ав-деевкэ къызэращтам. Ар ды-дейхэм ей хъуащ Украинэм Із-шэкіэ зэщіэуээда и къарухэм я унафэщІ нэхъыщхьэу ягъэува Сырский Александр и зауэлІхэр Іуишыжа иужь.

А БЫДАПІЭ лъэщыр афіэкіа зэрамыlыгъыжыфынур бел-джылы зэрыхъурэ куэд щlат, арщхьэкlэ Зеленский Владимир арщивый зеленский владимий къагъанэу идэртэкъым. Укра-инэм и цІыху куэд дыдэ мыбдеж щыхэкіуадэрт. Авдеевкэ къащ-тащ, адэкіэ къэхъунур сыт? А

Шынагъуэр щхьэщокІ

упщІэм иджы йогупсыс полиупщізм иджы иогупсыс политикхэр. Зы пъвныктуахія, ар уры-сей ізщэм къихьа ехъулізныгъз ин дыдэщ. Жыпізну ирикъунщ иджы мыгъуэр зимыгъуа Донецк шынагъуэр зэрыщхьэщыкіар. Најуау зэрыщытщи, илъэ-сипщым щіигъуауэ а быдапіэм къиукіыурэ къалэм топышэхэр трагъэщащэрт. Авдеевкэ иужькіэ р зэрыщль зэрыщытщи, малыфіхэр ягъуэтащ. Иджы, уеблэмэ, Днепропетровск хуэкіуэ гъуэгур зэіуха хъуащ.

Етіуанэрауэ, мы Іуэхум бел-джылы къищіащ дяпэкіэ Укра-инэм и дзэхэм захъумэжын фізкіа ипэкіэ кіуэтэн Іуэху зэрызэра-мыхуэжынур. Абыхэм я фіэщу зыхуагъэхьэзыр Урысейм и къа-рухэр къебгъэрыкіуэным иіи лъэ-

рухэр къебгъэрык(уэным и/и лъэ-пощхьэпохэр ягъэув, быдап!эхэр яухуэ, щытіхэр ящі. Адэк!э Іуэхур зыхуэк(уэнур зы-ми жи!эфынукъым. Арщхьэк!э, куэдым гу лъатащ къухьэп!эм-к!э зэпсэльэныгъэхэр щ!адээн хуейуэ нэхъыбэрэ щыжа!э зэры-хъуам. Ауэ хэт уээпсэльэнур? Ук-раинэм и щхьэ и унафэ къызэ-рыщ!эк!рэ куэр щ!ащ. Абы зэпсэ-льэныгъэхэм зэрыхтынү зэф!эк! лъэныгъэхэм зэрыхэтыну зэфlэкl бгъэдэлъыжкъым. Псори зэкlуэліэжыр Америкэм и Штат Зэгуэт-

хэрщ. Ещанэрауэ, хэрш. Ещанэрауэ, шэч хэлъкъым зэпсэлъэныгъэхэр щекlуэкlыну зэманыр Украинэм езым Ізщэ-кlэ зызэщlиузэдэн, и къару-хэр иригъэкъужын папщір къызэригъэсзбэпынум. Аращи, Урысейм куэд зэпишэчын хуей мэхъу.

> НапэкІуэцІыр *зыгъэхьэзырар* **ШАЛ Мухьэмэ**лш.

CANSIE ITCANSE

Адыгэ фильмыр Сочэ щагъэлъагъуэ

• Гъуазджэ

Хы ФІыціэ Іуфэм Іус шап-сыгъхэм я Адыгэ Хасэм Іуэху дахэ куэд ирегъэкіуэкі, адыгэ дунейм къыщыхъу зы іуэхугъуи блигъэкІыркъым гулъы-тэ хуимыщІу. Иджыблагъэ, твум олиг вэктырк вым тульы-тэ хуимыщ у. Иджыблагъэ, Шапсыгъ Хасэм и ткъэмадэ КІэкІыхъу Мэжид и жэрдэм-кІэ, Сочэ къалэм и Лазаревскэ районым щагъэлъэгъуащ «Графиня Аиссе» художественнэ фильмыр.

АБЫ еплъыну къызэхуэсат Сочэ дэс шапсыгъхэр, къалэм щыхьэщіэхэр, туристхэр, гъунэгъу адыгэ къуажэхэм къикіауэ цыху 300-м щигъу. Фильмым ціыху 300-мі щійгъў. Фильмым щіймыдээ щіыхіэ, епльыну кьызэхуэсахэр хуэзащ АР-м, КъБР-м, КъШР-м я ціыхубэ тхакіуэ, Урысейм Лэжьыгъэмкіэ и Ліыхъужь, Урысей Федерацэм и Жылагъуэ палатэм хэт, Дунейпсо Адыгэ Хасэм и Нэхъыжъзм я тхьэмадэ Мэшбащіэ Исхьэкъ. Зэіущіэм хэтащ Адыгей Хасэм и тхьэмалэ Адыгей Хасэм и тхьэмадэ ЛІымыщэкъуэ Рэмэзан, Шапсыгъ Хасэм и тхьэмадэ КІэкlыхъу Мэжид, илъэс куэдкlэ Адыгейм щэнхабзэмкlэ и министру лэжьа, жылагъуэ лэжьакіуэ ціэрыіуэ Жэмыфэ Гъа-

зий, нэгъуэщІхэри. МэшбащІэ Исхьэкъ и Іэдакъэ къыщІэкІа «Аиссе» тхыдэ ро-маным къыщигъэлъэгъуэжа Іуэхугъухэм, фильмыр зэрытра ха шІыкІэм яхутепсэлъыхьаш

туакіуэ ціэрыіуэм зэрыжи-Іамкіэ, романым лъабжьэ хуэхъуар къэхъуа Іуэхугъуэщ, зыте-ухуари адыгэ пщащэм и гъа-

щІэм и къекіуэкіыкіарщ.

Тхыдэм ухуеплъэкІыжмэ, Франджы эпистоляр литера-турэм и классик Аиссе Шарлоттурэм и классик Аиссе Шарлот-тэ-Элизабет ХьэІишэт и дуней тетыкіэр, Іущагъыр, Іздэба-гъыр шэрыузу къыщыгъэлъэ-гъуэжащ романым. Зи гъащіэр Кавказым къыщежьзу, Тыркум щыпищзу, Франджым щиуха адыгэ ціыхубзи романыр зытеадыгэ цыхуозщ романыр зыте-ухуар. И адэм и лъапсэр зэрап-хъузу гъэр яща Хъэншэт зи ціэ хъыджэбз ціыкіур 1698 гъэм ливр 1500-кіэ Уэсмэн-пацты-хылгъуэм щыіа франджы ліы-кіуэ Шарль де Ферриоль Ис-тамбыл бэзэрым къыщещэху-

пхъу ещІ, ирегъаджэ, шІэныгъэ хъарзыни ирегъэгъуэт. Чыристан диныр къыщи-щтэм, Шарлоттэ-Элизабет ц!эр къыфІащат, арщхьэкІэ дунейм тетыху абы къызэреджар франджы жыІэкІэм иува Аиссе цІэмкІэщ. ХьэІишэт узримы-гъэплъу хъыджэбз дахэ къишIыкIаш, езыр гуакIуэт, щабэт, псэм дыхьэм хуэдэщ жыхуаІэт

ГъащІэм зэхэзедзэн ХьэІишэт къызыхэхуа унагъуэр сыт хуэдизу къыхуэмыгумэщІами, и нэгум къищ и гурыгъузхэр яхуэгъэкіуэдакъым, гущіэм щигъэпщкіу и гурыщіэхэр къа-хуэтіэщіакъым. А псом и щэнри япсыхьа къыпфіигъэщіу Іэсэт икІи зэпіэзэрытт

ХьэІишэт нэгъуэщІ зы фІагъи бгъэдэлът: абы зэхэщІыкІышхуэ иlэу къыщlэкlащ. Цlыху губзы-гъэщ хужаlэу и зэманым псэуа тажіуэ, узэщіакіуэ, философ куэд абы деж щызэблэкіыу щы-хьэщіэрт, дэтхэнэми яжриіэнрэ яхуиіуэтэнрэ игъуэту. И ныб-жьым емыльытауэ акъылыш-хуэ къызылъыкъуэкіа ціыхубзым и псалъэр кlэщlт, ауэ куп-щlафlэт, жиlэр зэгъэзэхуат, ауэ шэрыуэт. ХьэІишэт бгъэдэлъ зэчийр нахуэ щыхъупар абы Каландрини гуащэм хуитхауэ щыта тхыгъэхэр зэуlуу дунейм

съытехьа нэужьщ. Псэ къабзагъэм, фІылъагъуныгъэ пэжым, цІыхугъэм ипэ зыри изымыгъэш ХьэІишэт куэд къигъэшІакъым, и ныбжьыр илъэс 39-м иту 1733 гъэм дунейм ехыжащ.

Фигу къэдгъэк ыжынщи, фильмым роль нахъыщихьор щызы-гьэзэщ!ар, къэбэрдей пщащэ, Нарткьалэ къыщальхуа, Мос-ква дэт «Гоголь-центр» театрым и актрисэ Мамрэш Светланэщ,

и актрисэ Мамрэш Светланэщ, Аиссе шьщык/ум и ролыр игъэ-зэщ/ащ Ехъуліз Даянэ. «Орёл», «Ракурс» кинокомпа-ниехэм Адыгейм, Санкт-Петер-бург къалэм, хамэ къэралхэм щытраха сценэхэм узыізпашэ экранышхуэкіз ущеплъкіз. Фильмым и режиссёр нэтьуазджэхэмкlэ щlыхь зиlэ и лэжьакіуэ, кинорежиссёр ціэ-рыіуэ Муратов Александрщ.

Кином шевалье Д,Эди и ролыр щигъэзэщащ Дряблов Евгений, Ермин Владимир граф де гений, Ермин Владимир граф де Ферриолу джэгуаш, Доб-ровольская Евгение (мадам де Ферриоль), Лазарев Александр (герцог Орлеанский), Беляев Юрий (Мальтийскэ орденым и посолщ), Ткаченкэ Артём (герцог Орлеанский и дэ

Аиссе и адэшхуэ-анэшхуэу джэгуащ Урысей Федерацэм щыхь зи!э и артист Зыхьэ Заурщыхь зиі эн артист зыхьз заур-рэ Адыгэ Республикэм и ціыху-бэ артисткэ Уджыхъу Мариетрэ, фильмым хэтащ Адыгейм и льэпкъ театрым и актёрхэмрэ «Налмэс» къэрал ансамблым и къэфакІуэхэмрэ. Продюсер нэхъыщхьэр Адыгейм и президенту щыта Щэумэн Хьэзрэтш.

НЭЩІЭПЫДЖЭ Замирэ.

ШколакІуэхэм яхуозэ

Къзбэрдей-Балъкъэрым и школхэр къззыуххэр щІзтІысхьэфынущ Тезырхэр гъззакіуэжынымкіэ федеральна къулыкъум и еджапіз нэхъышхьэхэм. Мы гъэм абы хухахащ къыщащтэ щіыпізу 6. Урысей ФСИН-м и управлензу КъБР-м щыізм и ліыкіуэхэм абы щыгъуаза ящіащ Налшык къалэм и курыт еджапіз №33-м и класс нэхъыжьхэм щізсхэр. ІЭЩІАГЪЭЛІХЭМ зэрыжаіащи, абитуриентхэм къащыпоплъз ведомствэм и еджапіз нэхъышхьэхэу Рязань, СанктПетербург, Воронеж, Псков, Владимир къалэхэм дэтхэм. Абыхэм къыхуагъэльагъуэ «кориспруденция», «хабзэхъумэ лэжыгъэ», «телекоммуникацэ системэхэм я шынагъуэншагъэр» унэтіыныгъэхэр. Школакіуэхэр щыгъуазэ ящіащ уголовнэ-гъэзэшіакіуэ Ізна-Къэбэрдей-Балъкъэрым и школхэр къэзыуххэр щІэтІыс-

Школакіуэхэр щыгъуазэ ящіащ уголовнэ-гъэзэщіакіуэ іэна-тіэм и лэжьыгъэр зыхуэдэм, абы щыхурагъаджэ іэнатіэхэм. Ныбжьыщіэхэр щізупщащ щіэтіысхьэн папщіэ іэмал имыізу ятыпхъэ экзаменхэм, стипендиекІэ, щыпсэункІэ я Іуэху зэ

ятыпхъэ экзаменхэм, стипендиекіэ, щыпсэункіэ я іуэху зэрыхъунум. «Мыхьэнэшхуэ ират къарууфізу щытыным. Курсантхэм къапоплъэ щізныгъэ-къэхутэныгъэ лэжьыгъэ, жылагъуз гъащіз купщіафіз, спорт зэпеуэхэр», - жиіащ кадрхэмкіз, гупым гъэсэныгъэ, социальнэ лэжьыгъэхэр ядегьэкіуэкіынымкіз къудамям и инспектор нэхъыжь, къэрал кіуэці къулыкъум и рейтенант нэхъыжь Созэрыкъуз Анзор. Абы къыхигъэщащ курсантал общежитие этарилум. эпрешесьным фаца, маза къос нант нэхъыжь созэрыкъуз Анзор. Абы къыхигъэщащ курсант-жэр общежитие зэпэщхэм зэрыщІзсынум, фащэ, мазэ къэс ахъшэ къызэрыратынум къыдэкІузу, къыщаухкІз «къэрал кІузцІ къулыкъум и лейтенант» цІэри къызэрыфІащынур, иужькІи ІзнатІз къызэрыхуагъуэтынур. Гу зылъыталхъз: Урысей ФСИН-м и еджапІз нэхъыщхъэхэм щІзтІысхьэну хуейхэр щыщІзупщІз хъунущ КъБР-м щыІз УФСИН-м кадрхэмкІз и къудамэм, е мы телефонымкІз: 8(8662) 22-97-15.

22-97-15.

БАХЪСЭН Панэ

Уянаевхэ я лъэпкъым фіьщіэ ин хуащі **Уянаевэ (Ульбашевэ) Кизикэ Къаирбэч и пхъур** дунейм зэрехыжам къыхэкіыу къахуэгузэва псоми.

Мэремыкъуэ Хъусен и фэеплъ пшыхь Профсоюзхэм щэнхабээмкіэ я унэм щекіуэ-кіырт. Утыкур хуит хуащіащ щхьэц хъурыфэ хъужауэ, щіалэщіэ къабзэ ціыкіум. Абы ипэ ар зэи слъэгъуатэкъыми, уэрэд жиіэну къызэрырагъэблэгъари згъэщІэгъуащ. И макъыр къыдришеину хунэса къудейт пэшым щІэсхэр къы-щыуІэбжьам. Псоми ягъэщІэгъуащ «ПщІэрэ, си псэ?» уэрэдыр абы къыщыхидзам: ныбжьыщІэ цІыкІум апхуэдэ макъ лъэщ къыздрихар дэнэ? Зи щізблэр хэтми пшыхьыр езыгъэкіуэкіхэм жаіа иужь, псори гурыіуэгъуэ хъуащ – ар псори гурыІуэгъуэ хъуащ – ар Хъусен и пхъурылъхущ, Гъукіэхэ Анатолэщ.

АНАТОЛЭ Налшык дэт лицей №2-р дыщэ медалкіэ къиухащ, МГИМО-м лъэпкъ зэпыщіэныгъэхэмкіэ и факультетым и япэ курсым щоджэ. Инджылызыбзэр фІыуэ зэрищІэр, 2022 гъэм къриубыдэу школакіуэхэм я олимпиадэ зыбжанэм зэрыщытекіуар сэбэп къыхуэльурл, МГИМО-м пщіэншэу щеджэну

2020 гъэращ Анатолэ уэрэд жиlэну мурад щищlар. «Макъ киноту мурад цицару коносу сиізу, макъамэм сыхуэтхьэкіу-мафізу зэпымыууэ къызжезыіз си адэшхуэм и псалъэхэращ сытезыгъэгушхуар уэрэд жыlэ-нымкlэ дерсхэм зыхезгъэтхэну. А зэманым ирихьэлlэу ди адэм и гитарэр къасщтэри, абы сеузу зезгъэсэн щІзэдзащ. Япэу утыку зезгъзсэн щізэдзащ. Нпзу утыку сыкъмхващ 2021 гьэм, компо-зитор цізрыіуз Френкель Ян макъамэ зыщімпъхва, Гамза-тов Расуп и псалъэхэр зыщіэлъ «Журавли» уэрэдымкіз. Илъэ-сиплі дэкіа иужь, макъамэр, къыгуэхыпіз имыізу, си гъа-щізм щыщ іыхьэ зэрыхуамкіз щізм щыщі ыкьз эзрыхьуамкіз сигурэ си щхьэрэ эзтель тьуащ икіи си къэкіуэнур абы епхауз эзрыщытынур си фізщ мохъу. Абы щыгъуэми къызгуројуз жэуаплыныгъэшхуэ си пщэ

• Дифі догъэлъапіэ

Адэшхуэм и щІэиныр уасэ зимы Іэщ

къызэрыдэхуэр. Утыкум сыкъи-хьэху е уэрэдыщІэ езгъэтхыху си адэшхуэр сигу къокlыжри, зыхызощlэ зыщlезгъэхи lуэхум Іэпэдэгъэлэлу сыбгъэдыхьи зэрымыхъунур. Абы и щізиныр уасэ зимыіэщ, сэ сыхущіэкъунущ си адэшхуэм и пщІэм, и щІыхьым сыхуэфащэу дунейм сызэрытетыным»

Сызэрытегыным». Иджыпсту Анатолэ и уэрэд-жыlакlуэщ Адыгейм и студентхэм я зэгухьэныгъэм (АСА) Москва щригъэкІуэкІ «Жэщ-зэхэс» Іуэхум. Езыхэм аранжировкэ ящіауэ, ди бээм и диа-лектхэмкіэ абы щагъэзащіэ адыгэ уэрэд ціэрыіуэхэр. АСА-м щигъэзащіэ къалэ-ным нэмыщі, Анатолэ ирегъэтх

ным нэмыши, кнаголі э ирет вэтх езым и уэрэдхэр, Мэремыкьуэ Хъусен игъэзащізу щытахэм щыщи жеіэ. И мурадщ зэман грунэгърм и япэ уэрэдыр дунейм къытригъэхьэну, бжыгъэр зи лъабжьэ ІэмалхэмкІэ цІыху-хэм я деж нихьэсыну. И адэш-хуэм и лъэужь дахэу ирикІуэн ухъу!

ИСТЭПАН Залинэ.

Зыгъэпсэхугъуэ махуэм Зыгъэхьэзырар ЩХЬЭЩЭМЫЩІ Изэщ

• /Пыхъужьхэр

Дызэрыгушхуэхэр

Мэсей Аслъэнджэрий щіалэ дыдэу, езыр щіэлъэіури, зауэм кіуащ. Танкист хахуэр 1942 гъэм фронтым іухьащ икіи адрей-хэм сыт щыгъуи я щалхъэу щытащ. 1945 гъэм Мэсейм и закъуэ ээтрикуртащ бийм и топу 11, бронемашинэу 10, автомашинауи алхуэдиз, гу ээщіэщіауэ 25-рэ, танк зыбжанэ, нэмыцэ офицеру, сэлэту щэ бжыгъэхэр зэтрикукіаш. А псоми къыхэкіыу 1945 гъэм мазаем и 27-м «Совет Союзым и Ліыхъужъ» ціэ льапіэр къыфіащащ. Ауэ, ди жагъуэ зэрыхъунщи, езы Аслъэнджэрий Текіуэныгъэм и гуфіэгъуэр илъэгъуакым, зауэм ліыхъужьу хэкіуэдащ.

Адыгэ кхъухълъатэзехуэ Къуэныкъуей Назир 1943 гъэм фо-кlадэм и 1-м «ЯК-1» зэребгъэрыкlуэ кхъухълъатэмкlэ зэуэн щlидзащ икlи зауэр иухыху абы лlыхъужьу хэтащ. Къалэн хэха иlэу ар 276-рэ уэгум ихъащ икlи 65-м бийм япэщlэуващ. Къуэ-ныкъуейм фашист кхъухълъатэу къриудыхащ и закъуэу 15, гу-пым я гъусэу 8, щlым щикъутащ кхъухълъатэу 8, автомашинэу 15, зы мафlэгу. А псом нэмыщl, Берлин щхъэщыхьэри, сурэт трихащ а къалэм и гуащlэгъуэу щебгъэрыкlуэм яхэту. Абы къыхуагъэфэщащ «Совет Союзым и Лlыхъужъ» цlэ лъапlэр.

гъащІэ емыблэжу

Хэку зауэшхуэм и зэманым хахуагъэрэ лІыхэку зауэшхуэм и зэманым хахуагьэрэ лыгьорэ кьэзыгьэльэгьуахэм ящыщщ медицинэм и лэжьакіуэхэри. Армэ Плъыжьым и Дзэмедицинэ управленэ нэхъышхьэм и унафэм илкъ иткіэ, къэралым и медицинэ јанатіэм и къалэн нэхъышхьэт уіэгьэ хъуз зауэліхэр къызафіэгьэувэжыныр. Алхуэдэу медицинэ лэжьакіуэхэм унафэ хуащіат зауэ губгьуэм уіэгьэ щыхъуа нэмыцэхэми дэіэпыкъуэгъу яхуэ

хъуну. А лъэхъэнэм совет дохутырхэр сэбэп яхуэхъуащ зауэ ІэнатІэм Іуту сэлэт мелуан 17-м. Хэку зауэшхуэм хэкІуэдащ медицинэ лэжьакІуэу мин 85-м нэблагъэ: абыхэм ящыщу мини 5-р дохуоэ-м наола въз асыхам нцыщу мини э-р доху-тырщ, мини 9-р курыт ГэщГагъэ зиГэ медицинэ лэжьакГуэщ, мин 71-р санитар инструкторхэмрэ санитархэмрэщ. 1941 - 1942 гъзхэм КъухьэпТэ фронтым хъыбарыншэу щыкГуэдащ зауз Эна-тТэм Гухьа дохутырхэм я процент 90-р, Ипщэ-

къухьэп і эфронтым - проценти 100-м нэблагъэ.

Зэрахьа ліыгъэхэм папшіэ Совет Союзым и зэрахва лын вэхэм напццэ совет союзым и Лыхъумъ ц1эр ф1ащащ дохутыр 49-м, сэлэтхэм папщ1э ягъэува Щ1ыхым и орденым и кавалер хъуащ медицинэ лэжьакlуэу 18. Дээ дохутырхэу мини 116-м щ1игърум, узыншагъэр хъумэнымк1э Ізнат

тэматым и лэжьахуэ мин эсэм сост үй и медал хэмрэ орденхэмкіэ ягьэпэжащ. Дээ госпиталу, медико-санитар батальону 41-м Бэракъ Плъыжь, Вагъуэ Плъыжь орденхэр ира-

Санитархэм щхьэкІи дамыгъэ щхьэхуэхэр щыгащ: угогьэ хъуа сэлэт 15 зэрызэщгэузэдауэ зауэ губгъуэм къизыхыжа санитарым «Зауэм щызэрихьа ліыгъэм папщіэ» медалыр иратащ, уіэгъэ 25-м сэбэп яхуэхъуфам – Вагъуэ Плъыжь орденыр, сэлэт 40 къезыгъэлам Бэракъ Плъыжь орденыр, сэлэт 80 зэхэуэ гуащ!эм къыхэзыхам -Лениным и орденыр.

• Псалъэжьхэр

Шэм зэхэгъэж ищІыркъым

- ♦Джатэ и щІагъ нанэ щыІэ-
- Дзыгъуэ пэтрэ и гъуэ шылІыхъужьщ.
- Дзэм хамэ хэткъым
- ◆Зауэ джэгурэ дауэ джэгурэ шы і экъым.
- ◆Зы къэрабгъэм дзэ псор егъэкІуэд
- **♦ЛІыгъэ** щіапіэ ліы икіуадэр-

- Лъапсэнэм щІэини иІэкъым. ♦Уи лъэпкъым хэплъи, уи
- джатэ гъэдалъэ. Уи на къејам и пса ејаж
- Уи хэкур лъэщмэ, урогушхуэ.
- Хамэ хэку сыщытхъэ нэхърэ
 си хэкужь сыщылІэ.
- Хэку зимы!эм псори щ!ы!э къыщохъу.
- ♦ Хэкужь джэду гъуащэркъым.
- ♦ Хэкужьыхьэ лъэщщ.
- Хэкум емыкІу къылъысмэ,
- псэемыблэжу къыщыж. Хэкум игъэгушхуэр хахуэ
- мэхъу. ♦Хэти езым и хэкур фІыуэ
- елъагъуж
- **♦**Шэм зэхэгъэж ищІыр-

• Гупсысэ кІэщіхэр

Хэку

«Хэку» псалъэм къикІыр хы зэхуаку жиlэу аращ. Ижьым адыгэхэм я щlыр хы имым ады эхэм н щыр хы ФІыцІэм къыщыщІэдзауэ Каспийм нэсу щытащ. Адыгэ хэкури аращ къызытекІар.

«И пыІэкур къыхуизудащ»

«И пыІэкур къыхуизудащ» псальэхэр сытым къытекlа, ар сыт зищlысыр? Япэм адыгэхэм хабзэу яlащ пцlы зыупсхэм е щэху зыlуатэхэм я напэр трахын шхьэкІэ, абы дзыхь къыхуамыщІыжын папщіэ, абы и пыіэкур фочышэкІэ пхахыу е дзасэкІэ пхагъэлыгъукІыу. «И пыІэкур къыхуизудащ» жиlамэ, «и напэр тесхащ» жиlэу къи-кlырт. 1841 гъэм къыдэкla «Русский вестник»-м и етlya-нэ томым абы щхьэкlэ мыр итщ: «Хамэ щэхур зыІуатэм и пыІэкур шэрджэсхэм пасэ зэманым пхрагъэлыгъукlыу щытауэ жаlэж. Абы къыхэкlкlэ щэхур зэ-

ријуатэм шхьэкіэ егиинумэ е ар ягъэикlэнумэ, «абы и пы-lэкур пхыудащ» псэлъафэр жраlэу щытащ.

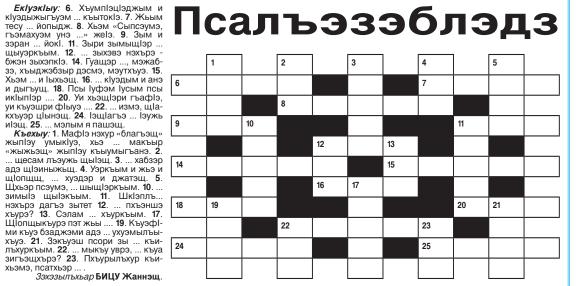
Тхъуэ лъэпкъ

Адыгэшыр лъэпкъитІ хъууэ щытащ: зыр шагъдийт, адрейр тхъуэ лъэпкът.

къызытекІар Тхъуэр фэракъым, атіэ щіагъап-хъуэрэ къыжьэдакъуэжа хъуэрэ къыжьэдакъуэжа нэужь, апхуэдизкіэ ар лъэщти, и кіэбдзитіымкіэ щіыр дитхъурт. Мис а зэрыдитхъум къыхэкікіэ тхъуэ лъэпкъ фіащащ.

ТЕУНЭ Хьэчим.

Псалъэзэблэдз

адэ щізиныжыц, 4. Уэркъым и жьэ и щіопщщ, ... хуэдэр и джатэщ. 5. Щжьэр псэумэ, ... шышіэркъым. 10. ... зимыіэ щыізкъым. 11. Шкізплъ... нэхърэ дагъэ зытет 12. ... пхъэншэ хъррэ? 13. Сэлам ... хъуркъым. 17. Щіопщыкъурэ пэт жьы ... 19. Къуэфіми къуэ бэаджэми адэ ... ухуэмылъыхъуз. 21. Зэкъуэш псори зы ... къйъхуркъым. 22. ... мыкъу уврэ, ... къуа зигъэщхърэ? 23. Пхъурылъхур къйхьям, псатхьэр ... хьэмэ, псатхьэр Зэхэзылъхьар **БИЦУ Жаннэ**щ.

ЕкІчэкІыч: 6. ХъчмпІэцІэджым и

Мазаем и 17-м ди газетым тета псалъэзэблэдзым и жэуапхэр:

Екіуэкіыу: 5. Мэдыд. 6. Бабыщ. 7. Дыщ. 8. Унэ. 10. Гъусэ. 13. Уасэщ. 16. Джэд. 17. Ипэ. 18. Нэхъ. 21. Къуэшым. 22. Дыщэр. *Къехыу*: 1. Нэмыс. 2. ФІыр. 3. Кіуащ. 4. Шыпсэ. 9. Насып. 11. Шум. 12. Пщы. 14. Хьэщіэм. 15. Къуэлэн. 19. Жьым. 20. Жыг

CALLIE TICARE

Фэеплъ зекІуэ

«Урысей географие зэгу-хьэныгъэм» хыхьэ «Альтаир» ныбжьыщіэ хасэм илъэс къэс къызэригъэпэщ щіымакъэс къызэригъэпэщ щіыма-хуэ зекіуэхэм ящыщщ иджы-благъэ щіалэгъуалэм къра-кърліа пэхуэщіэр (проек-тыр). Ныбжьыщіэ хасэм хэт-хэм Хэкум и хъумакіуэм и махуэм ирихьэлізу, 1942 - 1943 гъэхэм Кавказыр хуит къы-щащіыжым Хэку зауэшхуэм зи щхьэр хэзылъхьа ліы-тъужьчам папшіа брышха щащіыжым Хэку зауэшхуэм зи щхьэр хэзылъхьа ліы-хъужьхэм папщіэ бгыщхьэм фэеплъ пхъэбгъу щагъэу-ващ. Щіалэгъуалэр метр 2879-рэ хуэдиэкіэ щіыгум щхьэщыізтыкіа Инал сэнт-хым и щіыпіэ нэхъ льагэ дыдэм кіэрыхьаш. Ар Къур-шытхым хыхьэж тхыціэхэм ящыщщ.

БГЫПЪЭРЫЗЕКІУЭ ныбжыыы ыльэрызекгуэ ныожыы жэрдэмыр даыгъаш Къэбэрдей-балькъэр Республикэм Курортхэмрэ туризмэмкіэ и министерствэм, УФ-м Къэрал шынагъуэншагъэмкіэ и къулыкъущіалізм КъБР-м щиіэ Гыунапкъэхьумэ ІуэхущІапіэм, «Къэбэрдей-Балъкъэр» хъыбарегъащіэ Іэнатіэм.

Щіымахуэ зекіуэм хэтащ «Урысей географие зэгухьэныгъэм» хыхьэ щіалэгъуалэ хасэхэр. Проектым хэта щіалэхасэхэр. Проектым хэта щ/алэгьуалэр нэхъапэк!э «Урысей географие зэгухьэныгьэм» и гъзэщ/ак/уэ гупым къыхалъкьауэ щыта зэпеуэм щытек/уахэмрэ къышыхэжанык/ахэмрэт. Иджыри ээ фигу къэдгъэк/ыжынщи, зэхьээхуэм ягъэхьа проекти 180-м щыщу лэжыыгыйращ лык/ар, нэхыф/уи къалъытар. Пэхуэщ/эм ипкъ итк/э, еджак/уэхэм, студентуэм, волон-

Пэхуэ́щіэм илкъ иткіэ, еджакіуэхэм, студентхэм, волонтерхэм къыхашри, щіалэгъуалэ гуп зэрагъэпэщащ. Жэрдэмщіакіуэхэм зэрыжаіэмкіэ,
къыхалъхьа Іуэхугъуэхэр зыфіэгъэщіэгъуэнхэм папщіэ курсхэр къызэрагъэпэщащ,
абдеж къуршым и щыгум зэрыдэкі щіыкіэхэмрэ ізмэпсымэхэр зэрызэрахьэмрэ щыщагъэгъуэзащ. Абы къищынэмыщіауэ, ныбжышціахэм ирагъэщіащ шынагъузам ирагъэщіащ шынагъущынэмыщіауз, пыожыщіз-хэм ирагъэщіащ шынагъуз къэмыгъэхъуным теухуауз щыіэ хабзэхэмрэ ар къэхъуащыі забзэхэмрэ ар къэхьуа-мэ, япэ дэіэпыкъуэгъур цы-хум зэрептынумрэ. Щіалэ-гьуалэм ирата щіэныгьэр зэ-рызэхащіыкіар къахутэн пап-щіэ Нартеибгым и щыгум дэкіащ, абы щхьэкіз къызэра-тьэпэща щытыкіэ гугъухэм ирагъзувэурэ. Бгым япэу кіз-рыхьэ ныбжьыщіэхэм ящіы-тьуащ къуршыльэ щіыпіэхэм я піальэ зыщіэ, мызэ-мытізу абы и шыгум кІэрыхьа бгылъэ-

абы и щыгум кізрыхьа бгыльэрызекіуа іззахари.
Узэщіакіуэ къалэнхэр къэзыщта пэхуэщіэм хэта гупыр Гыжгытыкъуэкіэ къыщрагъажьэри, удэыпціа джабэм кізрыту Инал сэнтхым кізрыхьащ. Япэ теуэгъуэр псынцізу щытауэ пхужыіэнукъым - къыкъзуа жьапщэм гъузгум хэбтышіыну уигъящхэхырт, уэсырызекіуэ ізмэпсымхэри кіуацірыхурти, ахэр къыщізна ихьырт. Алхуэдэу щыт пэтми, гъузгу техьахэр тенакъым, зекіуэ хабэзхэм иригъуазуру гупыр сэнтхым техьащ. Хэку зауэшхуэм хакіуара щіалэхэм я цізкіэ зэрагьэпэща фэепль зауэшхуэм хэкіуэда щіалэхэм я ціэкіз зэрагъэлэща фэеплъ пхъэбгъур щагьзуващ. Абы къищынэмыщіауэ, зэтраль-хьа мывэ іуащхьэм, бгылъэ-рызекіуэхэм зэрахабзэу, тхы-гъэ ціыкіу къыданащ, гупым хэтахэм я ціэхэр тету, къыкіз-лъыкіуэнухэм ар абы къы-дахыжу кърахьэхыжын хуз-дэу.

дэу. Зекіуэ гупым хэта, КъБР-м курортхэмрэ туризмэмкіэ и министрым и къуэдээ Шхьэгьэпсо Аслъэнбий зэрыжи-амкіэ, щіалэгъуалэм къынамкіэ, щіалэгъуалэм къы-кальхьа Іузхугъуэм гъзсэныгъэ мыхьэнэшхуэ иіэш, «Зауэр зэрыувыіэрэ ліы ныбжь дэкіы-жами, ціыхухэм ятридза фэб-жыри джжіри къыздэсым мэбжьыбжь, нэхъыжьхэм я нэгу щіэкіа гукъэкіыж къэлъэ-хэм ящыщу зэрахьэ, сыт хуэ-диз гухэщіыгъуэ къаримытми, хуэсактыурэ щіэблэм ира-гъщіэ. Хахуагъэм и щапхъэу тхыдэм хэуващ Хэку зауэшхуэр щекіуэкіа илъэсхэр - ди щіа-

лэхэр я псэ емыблэжу зэуащ, къэзылъхуа адэ-анэхэр, зыхэ-кіа унагъухэр, щалъхуа хэкур, я ціыкіущхьэмрэ щалэгъуэм-рэ щагъэкіуа хьэблэр зэрып-хъуакіуэхэм зэрыщахъумэр я гум щагъафізу, абы къару къариту. Щізблэр зыгъэгупсысэн, мамырыгъэмрэ зэгурыіуэмрэ нэхъыфі зэрыщымыіэм уезышаліэ ліыгъэщыгьэ щалхэхэр абыхэм ктыхрагъэхын щхьэкіэщ мыпхуэдэ зекіуэхэр щіызэхэтшэри. Къуршыгхым хиубыдэ льагапізхэм фэепль пхъэбгъухэр щыгыху мыныр хабаз даху нэгъабэ къыхалъхьауэ щытащ. Мыпхуэдэ жэрдэмым іуэхугъуиті зэренх: шіалэгъуалэм адэжьльахэр нэхъыфіу зрагъэцыху, лэхэр я псэ емыблэжу зэуаш. зэрепх: Щалэгъуалэм адэжь льахэр нэхъыфіу эрагъэціыху, абы кындэкіуэул тхыдэм нэ- Іуасэ зыхуащі. Ціыхур дунейм кышіытехьэр ар кынгъэщі текіыжын къудей щхьокіз-кым, атіэ льэужь дахэ кънгъэнэнырш, иужыкіз къзхъуну щіэблэм гьащіэмкіэ гъуазэ яхуэхъунырш. Мы бгылъэхэм къихьам апхуэдэ гуращэ зимыіэ куэд яхэтауэ къыщізкіынкыми, ахэр тщіэныр ди хьэкъщ», - жиіащ къулыкъущіэм.

«Ди лъахэм ит бгыхэр къуршылъэ къызэрыкіуэкъым. Абыхэм пщіэ яхуумыщіу, яхуэ-фащэ лъытэныгъэр ялъуфащэ льытэныгьэр яльу-мыгьэсу щытмэ, укърадзы-жынуш, узрагьэкіуэліэну-къым. Ди зекіуэм щэнхабээ мыхьэнэ иlами, дэ дыхуеящ щыуэлсыр хъумэным ехьэ-ліауэ јузхугъуэ зыбжани зэ-фіздгъэкіыну - пхъэнкіийхэр зэхуэтхьэсыну, льагъуэхэр ду-бэжыну, гъуэзапіэхэр зэдгъэ-

зэхуэжыну. Ар щіыналъз туризмэм и зыужыныгьэм хуэтщі хэлъхьэныгьэщ», - кънпищащ Щхьэгьэпсо Аслъэнбий. «Альтаир» гупым я унафэщі Мокаев Тенджыз зэрыжиіам-кіэ, щіымахуэ зекіуэхэр 2016 гьэ льандэрэ Хэкум и хъумакіуэм и махуэм ирихьэлізу

кіуэм и махуэм ирихьэлізу къызэрагъэпэщ. Абы къищы-нэмыщіауэ, Урысей гвардием Къэбэрдей-Балъкъэрым щиіз къудамэм хэтхэр я гъусэу, Щхьэунэкіэ зэджэ щхьэдэхы-піэмрэ Кавказым и Хъумакіуэя мывэскъарыр хэм н мывэскьарыр зыгет пъагапіэмрэ нэс дэкіыу къра-гъязьэри, я гъуэгухэр льа-гъуэбэу зэбгрыдгъэкіыфащ, лъагапіэ куэдми нэсын яхузэ-

льагапів куэдми нэсын яхузэ-фіэкіац.
- Нэгьабэ Лха бгыщхьэм дыкіэрыхьэри, Хэку зауэш-хуэм хэкіуэдахэм я фэеплъ лхъэбгъу щыдгъзувауэ щы-тащ. Бжьыхьэми Алмалы бгы-щхьэми апхуэдэ жэрдэмкіэ дыдэкіащ, Мыпхуэдэ зекіуэхэр дыдэкіаш, мыпхуэдэ зекіуэхэр щіэх-щіэхыурэ щіызэхэтшэри ди щіэблэр гумащізу, даха-гъэр ямыхамэу къэхъун, тхыдэм хуеплъэкірэ яктахіуэнур зірзэпіш ящіын щхьэкіэщ. Сыт хуэдэ щыуагъэри зэгуэр къэхъуащ. Абыхэм къытрамысыт хуэды дыуагыры зэг уэр кызхыдын шхызкіз тхыдэм шыгызэзжын шхызкіз тхыдэм шыгызэзжын шхызкіз тхыдэм дыхуошхызна із узхугыуэм дыхуошхызна, жызый кызитыжынур. Ильэс 81-рэ ирокыу Хэку заушхуэр зэриухрэ икіи махуз кызс нэхь мащіз махыу абы хэта ди зауэліхэр, ар зылызтырахыр, езы зауаем и бэлыхылажызхари кіуз пэтми тхыдэ жыжызм хельасэ. Ауз цыхур цыху зыщыж щап-хызхым ящышщ шіэжыр, ар блякіам хэзылызсэжын кьару шызкым, фэеплыр ихыумаху. Кыршыткым хухэтка тырагуы шіалыгырами укызыр абы фізфіу кызырыхызар пызыр абы фізфіу кызырынды а пыхызарыныхыр, абы фізфіу кызырыхызарыныхызарыны пыхызарыныхызарыныхызарыныхызарыный жызылыхызарыныхызарышылыхызарыный шышызарыный шышызышыный шышызыный шышызыный шышызыный шышызыный шышызышыный шышызышыный шышызыный шышы щыякым, фэелітыым хухэтха гьуэгур щіалэгьуалэм гунэс зэращыхьур, абы фіэфіу кьызэрыхыхьэр ди гуапэш. Ялъэгьуар, я нэгу щіэкіар иужыкіз езыхэм жаіэж къудейм къыщымыувыізу, а льагъуэхэр ямыбгынэну, зекіуапіэ яхуэхуну дыщогугь. Хэку зауэшхуэм и лъэхъэнэм мы щіыпізхэм зауэ гуащіз щекіуэкіащ. Мыпхуэдиз дахагъыр къызэрытхуэнар, мамыру а бгыльэхэр къэткіухыну іэмал кыдэзыта ди нэхъыжынуі эмал кыразыта ди нэхызжыфі уамал хуэмыфащі фіышіз щыіэкъыми, ар тщымыгъупщэныр дэтхэнэ зыми ди хьэхыц, а хьэкъыр мыпхуэдэ жэрдэмхэмкіз дгъэзэщіэну иужь дитщи, адэкіз зыгъэкіуэтым мымашізу къызэрыткуэтым мымашізу къызэрыт иужь дитщи, адэкіэ зыгъэ-кіуэтэни мымащізу къызэрыт-щізувэнур ди фіэщ мэхъу.

ШУРДЫМ Динэ.

Редактор нэхъыщхьэ ЖЫЛАСЭ Заурбэч

Газетыр 2016 гъэм дыгъэгъазэм и 19-м Печатым и хуитыныгъэр хъумэнымкіэ Къэбэрдей-Балъкъэр щіыналъэ Іуэху-щіапіэм ПИ № ТУ07-00117-м щіэту ят

Зы илъэсым газетыр 156-рэ къыдок І. (2+)

ТЕЛЕФОНХЭР: редактор нэхъыщхьэм, секретарым – 42-56-19; унафэщI-редакторхэм - 40-48-54, 40-06-33; жэуап зыхь секретарым - 42-22-82; секретариатым - 42-22-66

Индексыр П 5894 ● Тиражыр 1.530 ● Заказыр №354

ди хэшіапіэр 360030, Къэбэрдей-Балъкъэр Республи-кэ, Налшык къалэ, Лениным и цІэр зезыхьэ уэрам, 5, ебгъуанэ - епщіанэ къатхэр.

• Спорт

Вэрокъуэр псоми йоф Гэк І

Ди къэралым и къалащхьэм ди кваралым и квалащавам иджыблагъэ щек!урхіаш пауэр-лифтингымк!а дунейпсо захьа-захуа, «Щ!ымахуэ Мэзкуу» ф!а-щауэ. Абы хэташ Урысейм и спортсмен 300-м нэблагъэ.

КЪРИКІУАХЭР зэхалъхьэжа нэужь, зэпеуэм и абсолютнэ чемпион ціэр къыфіащащ Къэ-бэрдей-Балъкъэрым и ліыкіуэ Вэрокъуэ Сулътіан. Іэпщакіз абы вэриквуэ Суньтан. тэпщэктэ асыв къмінэта килограмм 92,5-рэ зи хьэльагъ штангэм и хьэрхуэ-рэгъухэр пэльэщакъым икіи ду-нейпсо классымкіз спортым и мастер ціэр къыхуагъэфэщащ.

Ди щІалэр зыгъасэр Хьэщпакъ Мусарэ Гъубж БетІалрэщ.

Ашэмэз и гупым дыкъыхегъащіэ

Гъэ джэгугъуэщІэм зыхуэ-зыгъэхьэзыр ди «Спартак-Налшыкым» къыкІэлъыкІуэ талшыкым» кызкізлыктуз зэныбжыэгъугъэ зэlущіэр Кис-ловодск къалэм щыіэу «Ди-намо-Ставрополь» командэм дригъэкіуэкіащ мазаем и 20-м.

ДИ жагъуэ зэрыхъущи, налшыкдэсхэм мыбыхэми ятекlуэн яхузэфlэкlакъым. Махуищ-плlы ипэкlэ ингушхэм я «Ангушт»-м бжыгъэр 0:1-уэ дыкъыхигъэщlат. Иужърей зэпеуэм и япэ Іыхъэр иухащ бжыгъэр 2:1-уэ датекlуэу. Ди щlалэхэм къахэжаныкlар Гъуэгузокъуэмрэ Хьэшырым-рэщ. Джэгум и етlуанэ Іыхьэм Ставрополь и командэм топит ди гъуэм къыдигъэкlащ икlи 3:2-уэ къыттекlуащ. Къыхэдгъэщынщи, ди хъэрхуз-

3:2-уэ къыттекіуащ.
Къыхэдгъэщынщи, ди хьэрхуэ-рэгъухэм яхэту налшыкдэсхэм къапэщіэтащ Дыщэкіыр, Мэ-кыхауэр, Мэшыкыуэр, Дэхъур. Фызэрыщыгъуазащи, «Динамо-Ставрополь»-м и тренер нэ-хъышхьэр Шакъ Ашэмээщ икіи командям и макайші зарыхыма

хъыщхээр Шакъ Ашэмэзіц икіи командэм и унафэщі зэрыхэурэ мыр и япа текіуэныгъэщ. «Спартак-Налшыкым» а махуэм топджэгу губгъуэм къригъэхьащ Каркаевыр, Далиевыр, Къардэныр, Кіздыкіуейр, Березовыр, Торосян, Хьэщыкіур, Жангуразовыр, Хьэшырыр, Ліупыр, Селяевыр. Иджы, мазаем и 25-м, Кисловодск щыізу налшыкдэсхэр іущізнущ Шэшэным и «Ахъмат» клубым и щіалэгъуалэ коман-

щізнущ шэшэным и «дубмат» клубым и щіалэгъуалэ командэм.
Мыдрейуэ, тренер нэхъыщхьэ иджыри къэс зимыіэ ди щіалэхэм гукъанэ эзкіэ яхуэтщі хъунуи къыщіэкіынкъым.

ХЬЭШЫКЪУЕЙ Олег

Ди газетым и къыкіэлъыкіуэ номерыр къыщыдэкіынур мазаем и 27-рщ.

Газетым Іэ щытрадзар сыхьэт 18.00-рщ.

«Издательство «Южный регион» ООО-м щытрадзащ. 357600, Ставрополь край, ЕсэнтІыгу къалэ, Никольскэ уэрам, 5-А